

ቃለ-መጠይቅ ምስ ተጋዳላይ ኣድሓኖም ገብረማርያም

ተጋዳላይ ኣድሓኖም ገብረማርያም ድሕሪ ነዊሕ እዋን ኣብ መድረኽ ተቐልቂሉ፡ ብዛዕባ ህልው ኩነታት ሃገርናን፣ ኤርትራዊ ህዝባዊ ምንቅስቃስን ደንበ-ተቋውሞን ጥልቅ ዝበለ መብርሂ ስለዝሃበና ስለ እቲ ምትሕብባሩ ብልቢ ነመስግኖ። ቀንዲ ነጥብታት ቃለ-መጠይቁ (High-lights) እዞም ዝስዕቡን ካልኣትን ኮይኖም፡ ንሙሉእ ትሕዝትኡ ነንቡብቲ ንገድፎ። Ethiopia branch (EPM) Thursday, September 29, 2005 6:34 AM

- ❖ ኢሲያስ ሎሚ ውግእ እንተ ኸፊቱ ነብሱ ተዋሪዶ ሃገር ከዋርድ እዩ።
- ❖ ዓሊ ሰይድን መሰልቲን ብዙሓት ምሁራት ኣብ ግዜ ቃልሲ ከም ዝቐተሉ
- ❖ ምቛም ኤህም ይኹን ምቛም ግሃድኤ "Risky-Experiment"
- ❖ ሓድነት ናይ ሰለስተ ውድባት ናይ ኮትሮባንድ ሓድነት እዩ
- ❖ ተወከል፡ ብዛዕባይ ዝፈልጦ ሚስጢር ከውጽኦ እጽውዕ
- ❖ ኪዳን መርሚሩ ብሕጊ ውሳኔ ከሕልፍ ነርዎ
- ❖ ኣገባብ ቃልሲና ኣብዚ ህልው መድረኽ " ሕጊ ኦሪት"

ሙሉእ ትሕዝቶ ቃለ-መጠይቅ ተጋዳላይ ኣድሓኖም ገብረማርያም

ሕቶ፡ ኣብዚ ቅንያት እዚ ኣካታዒ ኮይኑ ዘሎ ነገር መንግስቲ ኤርትራ ልእላውነቲይ ንምክባር ሓይሊ ምጥቃም ውን ሕጋዊ እዩ ዝብል ዘረባ የስምዕ ኣሎ። ኣብዚ ጉዳይ እዚ ርኢቶኻ እንታይ እዩ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣብ ሞንጎ ስርዓታት ኣሰመራን ኣዲስ ኣበባን ሽግር ከምዘሎ ዘይፈልጥ ሰብ ዘሎ ኣይመስለንን። መግለጺ ናይቲ ኩሉ ሽግራት ከመመኽነይታ ዝቀርብ ከኣ ጉዳይ ባድመ እዩ። ብጉዳይ ባድመ ናብውግእ ምእታው ጽላለ እዩ። ዕብዳን እዩ። ብዛዕባ ባድመ ብዙሕ ግዜ ስለ ዝተዘርበሉ ናብ ዝበለዩ ጉዳይ ኣቶኩረ ርእይቶ ክህብ ኣይደልን። ክጠቕሶ ዝደሊ ነገር ግን ኣሎ። ስርዓት ኢሲያስ ህዝብና ኣብ ጥሙይ ከብዱ ናይ ሚልዮናት ዶላራት ብረት ይሸምት ከምዝነበረ ናይ ዕዳጋ ምስጢር እዩ። ክሳብ 70% ናይ ክበድቲ ብረታትን ሚሳይላትን ዕጥቂ ናይ ሰራዊት ኤርትራ ሓደስቲ ምዃኖም ይንገር እዩ። ኣብ ውግእ ግን ዕጥቂ ሓጋዚ ተራ እዩ ዘለዎ እምበር ወሳኒ ተራ ኣይኮነን። ወሳኒ ተራ ዝጸወት እቲ ሰራዊት እዩ። ሰራዊት ኤርትራ ካኣ ብኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎት ዝቐመ እዩ። ቀዳማይ ጸላኢ ናይ ኣባላት ሃገራዊ ኣገልግሎት ከኣ ስርዓት ኢሲያስ እዩ። ከም ጅሆ ሒዝዎም ስለ ዘሎ። ትእዛዝ ናይ ጸላኢኦም ኣብ ውግእ ክፍጽሙ እዩም ኢልካ ምሓሳብ ከኣ ዘይከውን እዩ። ኢሲያስ ነዚ ውግእ እዚ እንተ ጀሚርዎ ኣብ ሓጺር እዋን ክዋረድ እዩ ንኤርትራን ህዝባን ድማ ኣዘዩ ሓደገኛ ኩነት እዩ ክኸውን።

ሕቶ፡ ብሞት ዓሊ ሰይድ ዓብደላ ሀግደፍ ብዙሕ ዳንኬራ ይገብሩ አለዉ። ነዚ ኩነታት እዚ ብኸመይ ትሪሉ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ብመጀመርያ እዋን፡ ንዓሊ ሰይድ ዓብደላ ዝረእኽዎ፡ ኣብ ከባቢ ወርሒ ግንቦት 1972፡ ኣብ ዓየት እዩ። ወሪኡ ግን ኔሩ። ምክንያቱ፡ ነታ ኣብ ካራቺ (ፓኪስታን) ጠያይቲ ዘዘነቡላ ነፋሪት ኢትዮጵያ፡ ምስኡ ከብይኑ፡ ነቲ ስርሒት ዝፈጸመ ፍስሃዩ (ሳጉኡ ካራቺ) ዝበሃል፡ ምሳና ኣብ ካልኣይ ወገን ስለ ዝነበረ። ፍስሃዩ ነቲ ኣብ ካራቺ ዝተፈጸመ ቅያ ኣዕሊሉና ኔሩ። ኣብቲ እዋንቲ፡ ቀዳማይ ወገን ህዝባዊ ሓይልታት፣ ካልኣይ ወገን ህዝባዊ ሓይልታት ተባሂልና ኢና፡ ንጽዋዕ ኔርና።

ኣብ ውግእ ሓውልዕ (ወርሒ ሸምንተ 1972) በጋጣሚ ጋንታና ምስ ሓይሊ ዓሊ (ሽዑ መራሕ ሓይሊ እዩ ኔሩ) ኣሲራ ኔሩ። መራት ዓይኒ ምስ ሓዘ፡ ጀብሃ ህጃም ጌሮም፡ እታ ዓሊ ሰይድ ዝመርሓ ዝነበረ ሓይሊ ተበታቲና ኣንሳሒባ። መራሕ ጋንታና ባሻይ ገረዝጊሄር እዩ ኔሩ። ሽዑ ክልተ ኣባላት ጋንታና፡ ምስ ሓይሊ ዓሊ ሰይድ ተለኪሞም ሃዲሞም። ንታሕቲ ናብ ብጻትና ብምውራድ ከኣ፡ ጋንታና ከምዝተደምሰሰት ሓቢሮም። ባሻይ ገረዝጊሄር ዕቤት እኳ ይንበዮ፡ ኣዘዩ ተዋጋኣይ እዩ ኔሩ። ምክትል መራሕ ጋንታናውን ወዲፈንቅል እዩ ኔሩ። ንሱ እውን ንፉዕ ተዋጋኣይ ስለ ዝነበረ፡ ጸኒዖም ስለ ዘጽንዑና፡ ጋንታና ብቡምባ ተደራጊማ ነቲ ዝሃጅም ዝነበረ ሓይሊ ጀብሃ ዘፍ ኣቢላቶ። ንጽባሒቱ ምስ ሓይሊ ዓሊ ሲዒድ ኣሲርና ስለ ዝወዓልና፡ ናቱ ጅግንነት ክንገር ኣይሰማዕኩን። ብድሕሪቲ ውግእቲ፡ ሓደ ግዜ ኣብ ገረግር (ሱዳን)፡ ብድሕሪኡ ከኣ፡ ውግእ ቀብርውኣት ምስ ጀብሃ፡ ኣብ መንጎኪ ክልተ ውግኣት'ዚ ድማ፡ ውግእ ምስ ኢትዮጵያ ተኻይዖ ኔሩ። ዓሊ ሰይድ ሉሉይ ዝኸነ ተራ ኔሩዎ ክበሃል ሰሚዐ ኣይፈልጥን። ድሕሪ ውግእ ቀብርውኣት፡ ዓሊ ሰይድ ካብ መራሒ ሓይሊ ናብ መራሕነት ውድብ ካልኣይ ወገን እዩ ተሰጋጊሩ።

መራሕነት ምስ ኩነውን ዓሊ ሰይድ እዚ እስትራቴጂኪ ሓንጺጹ፡ ከምዚ ዝኣመሰለ ዓ ወት ኣመዝጊቡ ዝብል ገዲም ተጋዳላይ እንተልዩ ክብደሃኒ እጽውዖ። ብተማሳሳሊ ከምኣዋግኣይ ጥራይ ዘይኮነ ከም ተዋጋይ ዓሊ ሰይድ ኣብ ህጃም መራሒና ቡምባ ተዳራብዩ ዝብል እንተልዩውን፡ ደጊመ ክብደሃኒ እጽውዕ። ቅድሚ ምርኻብና እንድዒ። ኣነ ካብ ዝፈልጦ ግን፡ ዓሊ ሰይድ ጥይት እውን ተወጊኡ ሕክምና ክዕቁብ ኣይረእኽዎን።

ልክዕ እዩ፡ ድሕሪ እስትራቴጂካዊ ምዝላቕ 1978 ገለ ኣሃዳታት ህዝባዊ ሰራዊት ሓርነት ኤርትራ ኣብ ግንባር ናቕፋ ምስ ዓረዳ ዓሊ ሰይድን ጴጥሮስ ሰሎሙንን ናይ ግንባር ናቕፋ ኣዘዘቲ ንክኾኑ ተመዚዞም። ሉሉይ ወተሃደራዊ ብቕዓትን ጅግንነትን ስለ ዝነበሮም ኣይኮኑን ተመዚዞም። ኣባላት ፖሎቲካዊ ቤት ጽሕፈት ብምንባሮም ጥራይ እዩ። ካብ ክልቲኦም መኒኦም ሉሉይ ተራ ኔሩዎ ከኣ፡ ዝውዓሉ ክምስክሩ ይኸእሉ እዮም። ጴጥሮስ ዝያዳ ብልሕን ክእለትን ኔርዎ። ኣይፋል ዝብል እንተልዩ ሕጅውን ክብደሃኒ እጽውዕ። ኣብ 6ይ ወራር (ወፍሪ ቀይሕ ክኹብ) ዓሊ ሰይድ ብዝገበሮ ዓባይቲ ወተሃደራዊ ጌጋታት፡ ብሳላ ጅግንነት ተጋደልቲ እምበር፡ ጸላኢ ናቕፋ ክኣቱ እንታይ ተሪፋዎ ኔሩ ድዩ? ከምቲ ልሙድ ሓደ ውግእ ምስተወድኣ ገምጋም ናይቲ ውግእ ንገብር ኔርና ኢና። ውግእ 6ይ ወራር ምስተወድኣ ድማ፡ ናይቲ ውግእ ገምጋም ምስተገብረ፡ ዓሊ፡ እንታይ ድክመታት ከምዝነበሮ፡ እቶም ሽዑ ኣብቲ ግንባር መራሕቲ

ቦጠሎንታትን ብሪጌዳትን ዝነበሩን ኣብቲ ገምጋም ዝተሳተፉን ብዙሓት ህሉዎት ስለ ዘለዉ ክምስክሩዎ ዝኸኸሉ ሓቂ እዩ። ሕጂ ከኣ፡ ጴጥሮስ ብሃገራዊ ክድዓት ተኸሲሱ፡ ሃላዎቲ ኣብ ዘይፍለጠሉ ሰዓት፡ ንዓሊ ሰይድ ክንድዚ ዳንኬራ ክህረመሉ ክትሰምዕ ከለኻ፡ ናይ ታሪኽ ግርንቢጥዮ።

ሕቶ፡ እንታይ ደኣ ህግዲፍ ከምዓቢ ጅግና ንዓሊ ሰይድ ዳንኬራ ዝወቕዑሉ ዘሎ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ህግዲፍ ደኣ እንታይ ክብሉ ደሊኻዮም? እቶም ኣብቲ ስርዓት ላዕ ለዎይ ጽፍሒ ሒዞም ዘለዉ እኮ፡ ሓያሎ ካብኦም ረሳሕ ታሪኽ ዘለዎም ሕጂውን ሃገር ብምሉኡ ናብ ቤት ማእሰርቲ ቀይሮም ብዘይካ ስልጣኖም ኩነታት ህዝብን ሃገርን ዘይግድሶም ደቂ መዛሙርቲ እዮም። እቲ ሓቀኛ ታሪኽ ቁሩብ ከተምብሃልካ፡ እዚ ሓቀኛ ታሪኽ ብምትንካፊይ ብቀጥታ ዝትንክፎም ሰባት ከምዘለዉን ከም ጸላኢ ከምዝቐጽሩንን ኣብ ግምት ዘየእቲ ኣይኮንኩን። ታሪኽ ግን ኣብ ግዚኡ ክንገር ስለ ዘለዎ፡ ሓቂ ኣለኒ ዝብል ሰብ እንተሊዩ ድማ ክብድሃኒ ስለ ዝጸበ እየ ቁሩብ ዘተንብሃልካ ዘለኹ። እቲ ሓቀኛ ታሪኽ ከምዚ ዝስዕብ እዩ። ኣብ ህዝባዊ ግንባር ክልተ ዓይነት ተጋደልቲ እዮም ኔሮም።

- 1ይ፡ ጸላኢ ዝቐትሉ፡ ጸላኢ ዝማርኹ ተጋደልቲ።
- 2ይ፡ ንኸምኣም ተጋደልቲ ዝቐትሉን ዝኣስሩን፡ ተጋደልቲ እዮም።

እቶም ቀዳሞት ንህይወቶም ከይበቐቐ ምእንቲ ናጽነት ኩሉ እቲ ገበናት ናይቲ ውድብ ተጻዊሮም ነብሶም ረሲዖምን በጂዮምን፡ ብቡምባ ኢድን ካላሽንን፡ ታንክታት ጸላኢ ማሪኾም ነጻነት ዘምጽኡ እዮም።

እቶም ኣብ ካልኣይ ጉጅለ ዘለዉ ድማ፡ ከምባዓል ዓሊ ሰይድ ዝኣመሰሉ፡ ሓለዎ ናይቲ ኣብ ስልጣን ዝነበረ ጉጅለ ኩይኖም፡ ዝኾነ ፉሉይ ኣራኣጂያ ኣለዎ ኢሎም ዝጠርጠርዎ፡ ወይ ንስልጣን ክቆራቑሰና ይኸእል እዩ። ኢሎም ዝገመትዎ ተጋዳላይ፡ ኣብ ሓለዎ ሰውራ የእትዮም ዝቐትሉ ዝነበሩ እዮም። ዓሊ ሰይድ ከኣ ሓላፊ ናይ ሓለዎ ሰውራ ኮይኑ ቀንዲ ኣተግባሪ ናይቲ ኣረሜናዊ ተግባር እዩ ኔሩ። ሓለዎ ሰውራ ህግሓኤ ከኣ፡ እቶም ዝኣተዉዎ ከዘንትዉዎ ከለዉ፡ ካብ ገሃነም እሳት ንላዕሊ እዩ። ኮፍ ምስበልካ የማነ-ጸጋም ኣይትጥምትን ኢኻ። ውጽኣት ሓሚምካ ለይቲ ምንቅስቓስ ስለዘየለ ቀልቀልካ ኣብ ሰፊኻ ኢኻ ተውጽኡ። ለይቲ ሸንቲ መሊቐካ ኣብ ሰፊኻ እንድሕሪ ሸንካ እሞ እንድሕሪ ተፈሊጥካ ትቐጸዕ። እታ ኣብ ሰፊኻ ብምሻን ዘይተቐጸዕ ሓንቲ ዕድል፡ ለይቲ ዝናብ እንተ ሃሪሙ ክሉ ክዳውንትኻ ስለ ዝጅብጅብ፡ እቶም ሓለውቲ እውን ክፈልጡኻ ስለ ዘይክእሉ፡ ዕድል ናይ ኣብ ሰፊኻ ምሻን ትረክብ ኣይትቐጸዕን ድማ። ዓ ሊ ሰይድ ናይ ከምዚ ዝኣመሰለ ኣካል ክፍሊ ሓላፊ እዩ ኔሩ።

ስለዚ ከምቲ ኣቐድም ኣቢሊ ዝገልጽክዎ፡ ዓሊ ሰይድን ኣምሳሉን ኣብ ልዕሊ ጸላኢ ዘሰምብር ሰራሕ ሰራሖም ዘይኮነ ኣብ ታሪኽ ህግሓኤ ክዝከሩ ዝግብኦም፡ ሓለዎ ናይቲ ኣብ ግዜ ቃልሲ ስልጣን ዝጨበጠ ጉጅለ ሕጂ ኸኣ ሃገር ዝብትን ዘሎ ብምንባሮም ጥራይ እዩ።

እዚአም ኣብ እንግድግ ናይ ጀጋኑ ተሓዚሎም ነጻነት ዝረኣዩ እዮም። እዚአም ከይብሉኒ ዘይፈልጡ፣ ኣብ ብልሹውና ዝጠሓሉ፣ ንከምኡም ተጋደልቲ ኣብ ግዜ ቃልሲ ከምባሮት ኣገልገልቲ ዝገበሩን ካብ 1978 ኣትሒዞም ጮማን ዊስክን ዝለመዱ እዮም።

ሕቶ፡ ከተማ ምስኣቲኹም ንሕናውን ንጽዮር ጠባያት ሓለፍቲ ርኢና ኢና። ኣብ ሜዳውን ኔሩ ማለት ድዩ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ እወ ኔሩ። ብዛዕባ እዚ ጉዳይዚ መጽሐፍቲ'ውን ክድሮሶ ይኸእል እዩ። ስለዚ መእንታን ከይንህውትት ኣሕጺረኻ ክገልጸልካ ዝኸእል። እቲ ብልሽወና 1977 ከተማታት ምስሓዝና እዩ ብጋህዲ ክርኣ ዝጀመረ። ብ1978 እስትራተጂካዊ ምዝላቕ ምስገበርና ከኣ፡ ደጀን ናይ ህግሓኤ ናብ ናይት ክለባት (Night-Clubs) እዩ ተቐይሩ። ኣርእስትና ዓሊ ሰይድ ስለ ዝሹነ ግን፡ ካብ 1978 ኣትሒዙ፡ ክሳብዚ ሕጂ ዝሞተላ እዋን ንዓሊ ሰይድ ሓኪም እንተዘይከልኪሉ ማዓልታዊ፡ ከይሸሸረ ርኢዮ ዝብል እንተልዩ ሓሳዊ እዩ። ብዙሓት ሓለፍቲ'ውን ካብ ናቲ ዘይፍለ ናብራ ዝነበሮም፡ ሕጂውን መላእ ሃገር ባርያ ዝገበሩ እዮም እዞም ኣብ ስልጣን ተሪፎም ዘለው።

ሕቶ፡ እቲ ኣብ ካራቺ ዝፈጸሞ ጅግንነትከ ብሽመይ ትርእዮ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ እቲ ናይ ካራቺ ፍጻሜ ሓደ ካብቲ ታሪኻዊ ፍጻሜታት ቃልስና እዩ። ግን እዚ ኩሉ ንዓሊ ሰይድ ዳንኬራ ዝውቅዓሉ ዘሎ፡ ልዕሊኡ ምስተንክር ዝሹነ ጅግንነት እኮ ተፈጺሙ እዩ። ዓሊ ሰይድ ኣብ ስርሒት ካራቺ ክሳተፍ ከሎ፡ እኹል ወተሃደራዊ ታዕሊም ወሲዱ እዩ። ኣብነት ክጠቕሰልካ፡ ኣማኒኤል ዮውሃንስ፣ ደበሳይ ገብረስላሴ፣ ዮውሃንስ ስብሃቲን ሙሴ ተስፋሚካኤልን ዋላ ሓንቲ ታዕሊም ከይወሰዱ፡ ነፋሪት ኢትዮጵያ ጨውዮም ሊብያ ኣትዮም። ብድሕሪኡ ከኣ ኣብ ህዝባዊ ሓይልታት ተሰለፎም። ኣማኒኤል ዮውሃንስ እንደገና ተመሳሳሊ ስርሒት ንክፍጽም ተባሂሉ፡ ካብ ገረግር (ሱዳን) ኣዲስ ኣበባ ኣትዩ።

ኣማኒኤል ንዋልልኝን ማርታን...ወዘተ ዝርከቡዎም ኢትዮጵያውያንን ኤርትራውያንን ሒዙ፡ ካብ ኣዲስ ኣበባ ነፋሪት ክጨውዩ ምስፈተኑ ብጸጥታ ኢትዮጵያ ተፈሊጦም ኣብታ ነፋሪት ተቐቲሎም። እዚ ታሪኽዚ ኢትዮጵያውያን ብተደጋጋሚ የልዕሉዎ እዮም። እዚ ድማ፡ ንጅግንነት ዋልልኝን ማርታን ንክዝክሩ እዩ። ብኣንጻሩ፡ ታሪኽ ኣማኒኤል ዮውሃንስ ብህግሓኤ ክዝክር ወይ ክልዓል ሰሚዕካ ትፈልጥ! ነቶም ታሪኹን ተወፋይነቱን እንፈልጥ የዕሩኹቲኽ ዝኣምሉ ምርስዑ ናይ ሕልና ቅሳነት ይህበናዮ ይመስለካ? ደበሳይ ገብረስላሴ፣ ዮውሃንስ ስብሃቲን ሙሴ ተስፋሚካኤልን ድማ፡ ብሰብብ ምንቅስቓስ ናይ 1973 ብዓሊ ሰይድን ጉጅልኡን ተቐቲሎም። ምጭዋይ ነፋሪት ጅግንነት ዘብል እንተኹይኑ እዚአምሲ ጨውዮም እንድዮም ደኣ። ይኹንምበር፡ ኣሸንኪይዶ ከምጀጋኑ ክጥቀሱን ክቕጽሩን፡ ስድራ-ቤቶምውን መስዋእቶም ከይንገሩ ተሓሪሞም እዮም።

ኣብ ከምዚ ንዛረበሉ ዘሎና ዓይነት ስርሒታት፡ ብዙሓት ሰባት ጅግንነት ክፍጽሙ ይኸእሉ እዮም። ኣእላፍ ተጋደልቲ ህግሓኤ፡ ምስ ታንኪ እንዳተጋጨዉ ብጥራይ ኢዶም ታንክታት ማሪኸምዮም። ብወገነይ ዝዓበዩ ጅግንነት ኢለ ዝቕጽር፡ ኣብ ፈታኒ ፖለቲካዊ ሕቶታት ዝውሰድ ፖለቲካዊ መርገጺታት እዩ። ኣብነት ክጠቕሰልካ፡ ብ1972 ኣብ ገረግር ሱዳን ከለና፡ ጀብሃ ኣድሓርሓሪት ጥራይ ዘይከውንሲ፡ ሽፍታ ውድብ እያ፡

ዝብል መግለጺታት፡ በታ ሽዑ ዝነበረት መሪሕነት ይወሃበና። ኩሉና እቶም ንጀብሃ ዘይንፈልግ ተጋደልቲ፡ ማለት ኣብ ሰልፌ ናጽነት ዝነበርና(ካልኣይ ወገን ህዝባዊ ሓይልታት) ምስቲ ጀብሃ ጸረ-ሰውራ ኢሎም ክቕንጽሉናን ኣብ መሬት ሱዳን ኩባኪቦምና ምእታዎምን፡ ብዙሓት ንፈልጦም ሰባት ኣብ ጀብሃ ብምቕታሎምን፡ ከምኡ'ውን ኣብ ፖለቲካ ንፋጥና ዘዩጽረና ሕጻናት ብምንባርና፡ ኩልና እቶም ዝነበርና ተመሃር፡ ነዚ መርገጽ'ዚ ተቐቢልናዮ። ደበሳይ ግን፡ ኣይተቐበሎን። ጀብሃ ኣድሓርሓሪ ውድብ እዩ፡ መሳፍንትን ናይ ቅቢላ መሪሕቲ ክኾኑ ዝደልዩ መሪሕቲ ዘለውዎ እዩ፡ ግን ሽፍታ ውድብ ኣይብሎንዮ፡ ብምባል ደው ኢሉ ተማገጉ። ብሰንኪ'ዚ ከኣ፡ በታ መሪሕነት ተጸሊኡን ተፈንፊኑን። ዳርጋ ኩሉ ተጋዳላይ ከኣ ነጹልዎ። ደበሳይ ግን ኣብ መርገጺ ጸኒዑ። እምበኣር፡ ጅግንነት እዚ እዩ።

ደበሳይን ኣነን ኣብ ሓንቲ ጋንታ ኢና ኔርና። ኣነ ኮሚሳር ናይታ ጋንታ ኔረ። ዋላ በዚ ኣብ ላዕሊ ዝገለጽክዎ መርገጺ ንፋላለ፡ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኮለና ስለንፋለጥ፡ ብዕድመን ትምህርትን ስለዝበልጽኒ የኽብር እዩ ኔረ። ሓደ ምሽት ብሓንሳብ ደቂስና፡ ሕቶ ናይ ጀብሃ ኣልዒልና'ውን ብብእምነትና ተኸትዕና፡ ድሕሪ ብዙሕ ክትዕ፡ ስማዕ ኣድሓኖም! “ኣነ ንዓኻ ከምዝኣምነካ ትፈልጥ እንዲኻ፡ ግን ካብኻ ንላዕሊ ዝኣምኖ ዓርኪይ ወዲ ሼንቲሰዪ ዝበሃል፡ ኣብ ጀብሃ እዩ ተሰሊፉ፡ ወዲ ሼንቲሰዪ ከኣ ሽፍታ ኣይከውንን፡ ካባይን ካብኻን ንላዕሊ ፍቕሪ ሃገር ኔሩዎ፡ ካባይን ካብኻን ንላዕሊ ከኣ ንነጻነት ይደልዮ ምስበለኒ፤ ኣስዒቡ፡ “ብዓንደርእሱ በቲ ሓደ ወገን ካልኣዊ ግርጭታት ብዲሞክራሲያዊ፡ ሰላማዊን መገዲ ክፍታሕ ኣለዎ ንብል፡ በቲ ኻልእ ከኣ ጀብሃ ሽፍታ እያ ንብል፤ ጀብሃ ሽፍታ እንተኾይና፡ ክትጠፍእ ስለ ዘለዎ፡ ንሸኻውን ክትጠፍእ ኣለዎ ኢኻ እኮ ትብል ዘለኻ”። ምስ በለኒ፡ ነቲ ኩነታት ብውድዕነት ክርእዮ ኪኢለ። ደበሳይ ኣብ ውግእ'ውን ንፋዕ ተዋጋኣይ እዩ ኔሩ። ኣብ መጀመርያ 1975 ኣብ ከባቢ ኣስመራ ኣብ ዝተገብረ ውግእ ብቡምባ እንዳተደራገመ ተወጊኡ፡ ንዓደን ንሕክምና ከይዱ። ሓውዩ ንሜዳ ምስተመልሰ፡ ኣብ'ቲ ዓሊ ሰይድ ዝመርሖ ሓለዎ ሰውራ የእትዮም ኣሕቂቆም። መኒኦም እዩቲ ጅግና?

ካልእ ኣብነት ጅግንነታዊ ፖለቲካዊ መርገጺ ክጠቐስልካ። እዞም ኣብ ታሪኽ ህግሓኤ “የሚን” ተባሂሎም ዝጽውዑ፡ ከም'ቲ ዝንገርን እቲ ውድብ ዝገቡሎሉን፡ ብኣውራጃ ተጸኻኪቦም፡ የማናዊ ምንቅስቃስ ከምዘካየዱ እዩ። እዚ ጸዕዳ ሓሶት እዩ። ኣብ 1983 ኣብ ኣጋ ሰላሕታ ወራር ምውድኡ፡ ኣብ ናቕፋ ከሎና ዓሊ ሰይድ ሓደ ካብቶም ኣፕርይተራቱ ሊኢኹ “ምሳይ ተደረር” ይብለኒ። ሕራይ ኢሊ እኸይድ'ሞ፡ ድሕሪ ድራር ስዎ ምስታይ ንጅምር። ኩልና ምወቕውቕ ምስበለና ከኣ፡ ዕላል ናይ ቀደም ንጅምር። ብወገኑይ ካብ ኣዲስ ኣበባ በዓል እዮብ ገብረልኡል ከምዘውጽኡና፡ ምስ እዮብ ኣዝዩ ጥቡቕ ዝምድና ከምዝነበረኒ ምስዕለልኩዎ። እዮብ ጥዑይ ተጋዳላይ ምንባር ብዙሕ ሰብ ይዛረበሉ እዩ፡ ግን “ተጋግዶ” ይብለኒ። ከመይ? እብሎ። ከምእትፈልጦ ኢብራሂም ዓ ፋን ዶክተር ኢዮብን መሪሕቲ ናይ ቦጠሎኒ ሓሙሽተ እዮም ኔርም። እዮብ ኮሚሳር ናይታ ቦጠሎኒ ስለ ዝነበረ ስልጣኑ ተጠቕሙ ከምዚ ዝስዕብ ኣብ ተጋደልቲ ክገቡሉን ጀሚሩ። “ህግሓኤ መገዲ ሃገራዊ ዲሞክራሲያዊ ሰውራ ማሕበርነት እያ ክትተክል ትደሊ፤ ጀብሃ ድማ ብመገዲ ዘይርእሰማላዊ ምዕባል ማሕበርነት ክትተክል እያ ትደሊ። ዘይሩ ዘይሩ ድማ ናይ ክልቲኤን እምነታት ማሕበርነት ንምትካል ስለ ዝሸኑ፡ ፍልልይ የብሉን”። ኢሉ ክገቡሉን ጀሚሩ ይብለኒ። ኣነ ድማ፡ ገበኑ እዚኣ እያ! እብሎ። ዓሊ ብወገኑ፡ ካብዚ ዝዓቢ ገበን እንታይ ኣሎ ኢልካዮ፡ ምስ ጀብሃ እዩ እኮ ኣመዓራሪዩና ምስ በለኒ ቆርጢመያ ኣጽቂጠ።

እዮብ ገብረልኡል መብዝሕትኡ ሰብ ዶክተር እዮብ ኢሉ ዝጽውዖ፡ ኣብ ሶቪት ጂኦሎጂ ተማሂሩ፡ ካብቶም ቀንዲ መስረቲ ናይ ጥሒሻ እዩ። በዛ ተባዕን ምሁራዊ ክትዕን ከኣ፡ ኣብ'ቲ ዓሊ ሰይድ ዝመርሖ ዝነበረ ሓለዋ ሰውራ ኣትዩ። በዓል ዓሊ ሰይድ ኣሕቂቛዎ። ከምበዓል እዮብ ዝኣመሰሉ ሊቃውንቲ ስለ ዝቐተለ ድዩ ዒሊ ሰይድ ዳንኬራ ዝውቅዓሉ ዘለዎ!

ናይ እዮብ ይኹን ናይ ደበሳይ ኣራኣጊያታት ኣብ ህግሓኤ ቦታ ረቢቡ ኔሩ እንተዝኸውን፡ ኣብ ጅብሃውን ተመሳሳሊ ኣረኣጊያ ዝነበሮም ተጋደልቲ ክነብሩ ይክእሉ ኣዮም ኢልና እንተገሚትና፡ ሰውራ ኤርትራ ካብ ብዙሕ ክሳራታት ምደሐነ ኢልካ ምግምጋም ዝከኣል እመስለኒ።

ሕቶ፡ ኣብ ቡዙሕ እዋናት ኣብቲ ዓሊ ሰይድ ዝመርሖ ዝነበረ ሓለዋ ሰውራ ብዙሓት ሰባት ከም ዝሓቐቐ እዩ ዝዝንቶ፡ ነዚ ዝምልክተ ኣሰፍሕ ኣቢልካዶ መብራህሳይ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ሕቶካ ክምልስ እንተኾይነ መጽሓፍ ክጽሕፍ ኣሎኒ። ብሕጽር ዝበለ ግን እቶም ኣብ መጀመርያ ሰብዓታት ናብ ህዝባዊ ሐይልታት ዝተሰልፉ ምሁራት ደቂ ከበሳ ዓሊ ሰይድን መሰልቲን ኣብ ሓለዋ ሰውራ ኣእትዮም ኮስቲሮምም እዮም። እዚ ጉዳይዚ ነልዕሎ ዘለና ሕጂውን ሃገር ብሙሉኡ ኣብ ሓለዋ ሰውራ ኣትዩ ይሓቕቕ ስለዘሎ እዩ። ሃገር ብምሉኡ ናብ ዓቢ ቤት ማእሰርቲ ስለ ዝተቐየረ እዩ። ዝረኸሰ ቁስሊ ንምጉዳእ ኣይኮነን። ማለት፡ እቲ ኣብ ግዜ ሰውራ ዝተፈጸመ ገበናት፡ እንተስ ሓሞትና ፈሲሱ፣ እንተስ ብናጽነት ተደፍሲሱና ኣዩልዓልናዮን። ሰድራቤታት ናይቶም ግድያትውን ኣዩልዓሉዎን። ስለ ዝኸነ፡ ታሪኽ ዓሊ ሰይድን መሰልቲን ተሸፋፊኑ እዩ ኔሩ። ነዚ ተደጉሉ ዝነበረ ታሪኽ ክንተናኽፍ ዘገዲደና ዘለዎ፡ ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝገለጽክዎ፡ ዓሊ ሰይድን ጉጅልኡን ሃገር ብምልእታ ኣብ ሓለዋ ሰውራ ዳጉኖማ ስለ ዘለዉ እዩ።

መብዛሕትኦም ካብዞም ጉጅለ 15 ተባሂሎም ዝፍለጡ ላዕሎዎት ሓለፍቲ ናይ መንግስቲ ዝነበሩን፡ ቅድሚ ኣርባዕተ ዓመት ዝተኣሰሩን፡ ሃለዎቶም ዘይፍለጥን፡ ዋላኳ ከምቲ ናይ ዓሊ ሰይድ ተራ ኣይንበሮም እምበር፡ ኣብ ምህናጽ ናይዚ ጨፍላቕ ስርዓት ተሳቲፎም እዮም።

ኣብ መወዳእታ ግን እቲ ኣብ ምህናጽ ዝተሳተፍዎ ስርዓት ንሃገርና ናብ ገደል የእትዎ ከምዘሎ ስለ ዝተረድኡ ድግዲጊት ተዓጢቓም ዲሞክራሲያዊ ስርዓት ንምትካእ ተቐሊሶም። ዝኸበረ ዋጋ ከኣ ከፊሎም። ሂወቶም ከፊሎም። ጀጋኑና ከኣ እዚኦምዮም። ዓሊ ሰይድ ከኣ ነዞም ናይ መዋእል መቐልቲ ብክድዓት ብምክሳስ፡ እንተስ ኣብ ልዕሊ መቐብሮም፡ እንተስ ኣብ ልዕሊ ስቓዮም ኮይኑ ዊስኪ እንዳ ሰተየ ይጭፍር ኔሩ። ንሱን መሰልቲን መላእ ሃገር ኣብ ሓለዋ ሰውራ ዳጉኖም መላእ መንእሰይ ናብ ባርያ ቀይሮም ብምኻት ዝነበሩ ዘለዉ እዮም። ኣብ ልዕሊ ዓሊ ሰይድን ደቂ መዛሙርቲን ሕነዞም ጀጋኑን ሕነ ኣብ ሓለዋ ሰውራ ተዳጉኑ ዘለዎ መልእ ህዝቢ ኤርትራን ምፍዳይ ሓላልዮ።

ብሓጺኛ፡ ዓሊ ሰይድን መሰልቱን ጸላእቲ ሀዘቢ ኤርትራ እዮም። ኣነ ንፍጡን ንሰባይቱን ንሪም ንሉን እፈልጠንዮ። ዓሊ ሰይድ ኣብ ንቡር ኩነታት ሞይቱ እንተ ዝኸውን፡ ከም ሰብ ምሓዘንኩ፡ ዝኸትምንእንውን ኣይምተመናኹን። ደቂ ጴጥሮስ ሰሎሙን ኣብአምን ኣዲአምን ስኢኖም ዝኸቲሞም ኣለዉ፡ ደቂ ዓሊ ሰይድ እንተ ዝኸተሙ ዝወቅስ ሕልና የብለይን።

ወዮ ደኣ ዓቕሚ ስለ ዝሰኣኖምበር፡ ዓሊ ሰይድኩ ሓደ ካብቶም በጻብዕ ዝቐጸሩ ጸላእቲ ሀዘቢ ኤርትራ እዮ። ክጠፍኡ ከኣ ይግብኣም። እዚ ዝካየድ ዘሎ ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ክዕወት እንተደኣ ከይኑ፡ ንጹርነት ናይ ኣረኣእያን መስመርን ክውንን የድሊ። ጸላእቲኻን ፈተውቲኻን ምልላይ የድሊ። ኣብዚ መድረኽ እዚ ኩሎም ብግዴታ ተዓ ስኪርም ባሮት ኮይኖም ዘለዉ ፈተውትና እዮም። ኩሎም ንበዓል ዓሊ ሰይድን መሰልቱን ሓንጊሮም ሉዑላዊት ሃገር ዝፈጠሩ ተጋደልቲ ህግሓኤ ፈተውትና እዮም። ኩሎም ምእንቲ ናይ እምነት መሰሎም ዝቃለሱ ዘለዉ ፈተውትና እዮም...ወዘተ። ኩሉ ተቓላሳይ መንእሰይ ጸላእቲን ፈተውቲን ከለሊ ይግባእ። ዓሊ ሰይድን መሰልቱን ጸላእቲ ሀዘቢ ኤርትራ ምዃኖም ክፍለጥ ይግባእ። ከም ጸላእቲ ምልላዮም ጥራይውን ኣይኮነን ዝድለ ዘሎ። እንታይ ዳኣ ኣብ ልዕሊኡም፡ ሕጊ ኣሪት (ሕጊ ሃሙራቢ) ከነዘውትር ይግባእ። ዓይኒ ዘውጽኦ ዓይኑ ይወጽእ፣ ስኒ ዘጉረፈ ስኑ ይጉርፍ፣ ዝቐተለ ከኣ ይቐተል።

ሕቶ፡ ብሰንኪ ሞት ናይ ዓሊ ሰይድን ኣብ ቀብሩ ህግደፍ ዝገበሮ ዳንኬራን፡ እቲ ካልእ ገጽ ናይ ህዝባዊ ግንባር ብመጠኑ ኣላሊኻና። ንጀብሃኸ ብኸመይ ትርእያ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ብፍጻሚታት ዝተሰነዩ ጥልቕ ዝበለ ታሪኽ ናይ ጀብሃ ክሕብረካ ኣይክእልን እየ። ይኹንምበር፡ ጀብሃ እንተዘይ ከፊኣ ካብ ህዝባዊ ግንባር ትሓይሽ ኣይመስለንን። ዘይ ኩለን ካብ ሓደ ቤት-ትምህርቲ ዝተመረቐ እየን። ንህዝባዊ ሓይልታት ጸረ-ሰውራ ብዝብል ስያመ ክትድምስሳ ዝተበገሰት እኮ ጀብሃ እያ። ኣብቲ ርህራሄ ዘይብሉ ስጉምቲ ምውሳድ፡ ከምዚ ናይ በዓል ዓሊ ሰይድ ዝመሳሰል ሓደ ኣብነት ክጠቅሰልካ። ኣብ ሓምለ 1975 እቶም ፈዳይን ናይ ጀብሃን ናይ ህዝባዊ ሓይልታትን ኣብ ኣስመራ ሓደ ስርሒት ፈጸምና ናብ ዓዲ-ሐወሻ ወጋሕታ ንኣቲ። ጸሓይ ብርቕ ምስበለት ንለሞይ ኣብቲ ዓዲ ኔራትኒ ሻሂ ክሰትን ሰላም ክብላን ናብ ገዝኣ ከድኩ። ድሕሪ ሰላምታ ምልውዋጥ ባዓል ኣያይ ትማሊ መጽአምኒ ኔሮም ይደልዩኻ ኣለዉ ትብሉኒ፡ ደኣን ምሕዳርና ንእምበይቶ ስለንኸይድ ምሸት እረኽቦም እብላ። ዘረባና ከይወዳእና ሓደ ካብቶም ውዳባትና ካብ ጸሎት መጺኡ ጸላኢ ነጀው ገጹ ይወፍር ኣሎ ይብለና። እምበይቶ ከይተኣለና ዓዲ ኣሕደሮም ቆሪጺና ናብ ዳንባ ንሳገር። ኣብ ዳንባ ናብ እንዳ ሓውተይ ይኸይድ እሞ፡ ሻሂ እንዳፍለሓት "ኣንታ ኣድሓኖም ሓወይ" ዘማኻ ትማሊ ኣስመራ ውዲሉ ክምለስ ከሎ ኣብቶም ደቀሞይ ኣብ እንበይቶ ተኣልዩ ኔሩ፡ ይደሊዩኻ ኣለዉ ትብሉኒ።

ጸላኢ ኣይወፈረን ድሕሪ ቀትሪ እታ ጋንታ ናብ ዓዲ ኣሕደሮም ኣፋንዩ ክልተ ሰባት ካብታ ጋንታ ሒዘ ንእንበይቶ እኸይድ። ኣብ እንበይቶ ምስ በጻሕኩ እቶም ደቀሞይ ኣስመራ ከይደም ይጸንሑኒ። ወዲ ሓዎብኣም ግን እረኽብ። ነቲ ወዲ ሓዎብኣም ይደሊዩኒ ከምዘለዉ ሰሚዒ እየ መጺኤ፡ ካብ ዘየለዉ ናብ ዓዲ-ኣሕደሮም ክሰገር እየ እብሎ። ዘይኩሉና ኢና ንደልዩኻ ዘለና ይብሉኒ። ኢሂ እብሎ። ኩሉ ብምምጻእኩም

ሃሪፉ ዝነበረ ሰብ ኪዲብኩም ኣሎ። ገጹሃት ሰባት ትቐትሉ ኣለኹም ይብለኒ። ኣብ ዓ ጸገደ (ደንበ ናይ እንበይቶ) ብዙሓት ሰባት ቀቲልኩም ጽቡቕ ጌርኩም ስለ ዘይቀበርኩም ከኣ ኣሃብእ እዮም ዝጸወትሎም ዘለዉ ይብለኒ። ሰንቢደ ኣበዮናይ ሸነኽ ናይ ዓጸገደ እብሎ። እቲ ወረ ኣሸኻ ገረዝጊሄር እዩ ኣምጺእዎ። ብጨና ኮፍ ምባል ሲኢነ። እዩ ኸኣ ዝብል ዘሎ ይብለኒ። እዚኣ ምስ ሰማዕኩ ዋላኪ ድኻም ይንበረና ነቶም ምሳይ ዝነበሩ ክልተ ተጋደልቲ ድኻምኩም ኣይትጸብጽቡ ስራሕ ስለዘለና ንዑናይ ንዓጸገደ እብሎም። ዓይኒ ሕዝ ከብል ከሎ ዓጸገደ ንኣቱ እሞ ኣቦይ ገረዝጊሄር ኣብ ገዛ ይጸንሑና። መምጺኢና ንነግሮም እሞ፡ብወገኖም ውን እቲ ዛንታ ይነግሩና። ንጽባሒቱ ንግሆ ሒዞምና ናብቲ ቦታ ይሸዱ። እቲ ቦታ ጨና ኣየቕርብን ኮይኑ ጸኒሑና። የዕጽምትን ርእሰታት ናይ ሰብን፡ መዓት ዘናቢል ናይ እንቃቁሖን መጽዓንን ጠይቅን መሊኡ ይጸንሑና። ንገዛ ምስተመለስና ነቦይ ገረዝጊሄር እዚ ቅትለት ጀብሃ እዮም ፈጺሞም ንሕና ኣይኮናን ኢል የረድኦምን ከምዘይድገም ቃል ይኣትዎሎምን።

ንጽባሒቱ ንሓድሽ ወልደገርግሽ ናይታ ምሳና ትሰርሕ ጋንታ ሓላፊ እዩ ነሩ። እረኽቦ እሞ ነዲረ እዛረቦ። ንሱ ብወገኑ ፈጺምና ሰብ ኣይቀተልናን ይብለኒ። ባዕለይ ከይደ ከምዘረጋገጽክምን ማእለያ ዘይብሉ ዘናቢል ናይ እንቃቁሖን መጽዓንን ጠይቅን ሬሳታት ከምዝረእኹ ምስ ነገርክዎ፡ "ኣንታ ነዞም ጨው እግሮም ዲኻ" ኢሉኒ። ኣብ ጀብሃ ውን ከምዚ ዝኣመሰለ ፍንጡሕ ኣረመናዊ ኣሰራርሐ ኣጋጢሙና እብለካ።

እዚን ወዲከምዚን ኣብ ግምት ስለ ዘእቱ እንድኣለይ፡ ንኖኻትኩም ነዞም መንእሰይ ወለዶ ነዚ ናይ ሕጂ ቃልስና ኣብ ኩሉ ስለ ዘይነበርኩም ክትመርሑ ኣለኩም፡ ዝብል ጽኑዕ እምነት ኣሕዲረ ዘሎኹ። በጃኻ ናይ ቀደም ኣይትሕተተኒ።

ሕቶ፡ ኣብ ጉባኤ ኤህም ሽግር ከምዝነበረ ካብ ዝተፈላለዩ ምንጭታትን ኣባላትን ክዝረብ ይስማዕ። ነዚ ብሽመይ ትገልጸ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ እወ እቲ ክንምስርቶ ሓሲብና ዝነበረና ውድብ፡ ኣብ ጉባኤ ኣይጠዓ የን። እቲ ውድብ ብእምነት እዩ ተመስራቲ። ከምቲ ብእምነት ዝተመስረቶ ግን ኣይቀጸለን። ቁሩብ ኣመት ክህበካ፡ እቲ ውድብ ኣብ ገይ ወርሑ እዩ ጉባኤ ጌሩ። ከምቲ ዝበልኩዎ ብእምነት ስለ ዝሸነ። ቅድሚኡ ዝተገብረ ናይ መላለዪ ኣኼባ ይኹን ኮንፈረንስ ኣይተገብረን። ጠኒና ኢና ናብ ጉባኤ ኣቲና። ተመሊስካ ክትርእዮ ከለኻ፡ በዚ ኣካይዳዚ ክንከይድ ኣይነበረናን። ኣብ መጀመርያ ነቲ ውድብ ዘቕሙ ቀንዲ ሓይልታት፡ ቀዳማይ ካብ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ዝተፈልዩ ኩሎም ደቂሳሕል፡ ካልኣይ እቶም ካብ ሰልፊ ዲሞክራሲ ተፈልዮም ዝመጹ፡ ሳልሳይ ዓብደላ ኣደም ኣብ ሎንዶንን ካርቲምን ዝወዳደቦም እዮም።

ጉባኤ ክንኣቱ እንዳተቐራረብና ከለና ቅድሚ ቁሩብ ኣዋርሕ ምንቅስቓስ ንዲሞክራሲያዊ ለውጥን ዲሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራን ምሳኹም ክንጽንበር ስለ ዝበሉ፡ መስራትን ሓደናትውን ጉባኤ ጌርና። ከይኑ ግን፡ መዓልቲ ጉባኤ እንዳ ቐረበ ኣብ ዝመጸሉ እዋን፡ ሓደ ኣባል ናይቲ ውድብ ኣብ ሰሚን ኣመሪካ፡ ኣንጻረይ ዘቕንዐ ምንቅስቓስ ከምዝጀመረ ኣባላትና ካብ ሰሚን ኣሚሪካ ሓበሩኒ። ብወገነይ ግን፡ ግምት ኣይሃብክምን። ኩላትና ኣብ ጉባኤ ምስተኣኻሸብና፡ እቶም ካብ ሰሚን ኣመሪካ ዝመጹ ወከልቲ ስግኣቶም ብዝያዳ ተሪሩ ሓደ ሕቶን ርእይቶን ኣቕረቦምለይ።

እቲ ዘቕረቡዎ ርእይቶ፡ ኣብ ኣብቲ ዝቐወም መሪሕነት 50% ኣስላም 50% ከኣ ክርስትያን ክኹኑ ኣለዎም፡ ኢልና ክንሰማምዎም ኣለና፡ ዝብል'ዩ ነሩ። እዚ ርእይቶ'ዚ ነዓይ ኣለርጂ ኣምጺኡለይ፡ ነጺገዮ ድማ። ውድብ ክንሰርሕ እንዳ ደለና፡ ምሕዝታዊ ዝምድና (Alliance) ክንገብር ዝበለዩ ኣካይዳን ንጅብሃ ዝለከመን ምዃኑ ብምርዳእ፡ ካብኡ ሓሊፉ ከኣ፡ እቲ ካልኦት ተበለጽቲ ዝጥቀሙሉ፡ ንኤርትራ ኣብ ክልተ ተተፋነንቲ ሃይማኖታዊ ደምበታት ዝሸፍል፡ ነቲ ኣብ ኤርትራ ባህሊ ዓረብን ባህሊ ትግርኛን ጥራይ እዩ ዘሎ ዝብል ኣተሓሳስባ ዘገውልብት፡ ናይ ነዊሕ ስምብራቲ ኣብ ግምት ብምእታው ነጺገዮ። እቶም ንዕኡ ዘቕረቡ ብጸት ካብ ቅንዕናን፡ ንሕና'ውን ቦታ ክንረክብ ኣለና ካብ ዝብልን እንተ ዘይከውይኑ፡ ካልእ ፖለቲካዊ ሓልክታት ዘለዎም ኣይከውንን።

እቲ ዘቕረቡለይ ሕቶ ከኣ ንዓብደላ ኣድም ስጋብ ክንደይ ትኣምኖ ዝብል እዩ ነሩ። ኣነ እኣምኖ እየ በልክዎም።

ዝያዳ ከነጽረልካ ብወገነይ፡ ነቶም መሳርሕተይ ዝነበሩ፡ ነቲ ዝምረጽ መሪሕነት ክንሰማማዓሉን፡ መንእሰያት ዝግብሉዎ ክኸውንን፡ ውሑድ ቁጽሪ ክህልዎን፡ ዘይፋለጡ ሰባት ኣኪብካ፡ ዲሞክራሲያዊ ምርጫ ነካይድ ማለት፡ ንዲሞክራሲ ጸርፊ ምዃኑ፡ ፍታሓዊ ኣገባብን፡ ኩሉ ሰብ ዝግብሉን (ዊን-ዊን) ክኸውን ከምዘለዎ፡ ብተደጋጋሚ ሓቢረዮም'ዩ። ሓሳባተይን ርእይቶይን ግን ኣብ ግብሪ ኣይወዓለን ጥራይ ዘይከውን፡ ኣምሳያኡ ብምድንጋር ዝመጹን መሰረታት ዘይወከሉዎምን ኣባላት መሪሕነት ጌርም ኮፍ ኣቢሎም። እቲ ዝሸፍኦ ከኣ፡ ኣምራጺት ሽማግሌ ካብ ጉባኤተኛታት ክትወጽእ ዝግበኣ፡ ብዘይ ኣፍልጦ ኣባላት ጉባኤ፡ ኣብ ኣፋን ዕርብቲን ካብ ደገ ኣምጺኦማ። ውጽኢት ጉባኤ ምስ ነገረት ከኣ፡ ገለ ሕዙን ገለ ሕጉስ ኩይኑ። ንጽባሒቲ ኩሎም እቶም ካብ ኣሜሪካን ኤውሮፓን ዝመጹ ወከልቲ ብወጺኢት ናይቲ ጉባኤ ከሰል ተኸዲኖም ጸንሑኒ እሞ ነቲ ጉባኤ ተኣኪብና ገምገምናዮ። መን መስለካ እቶም ዝተኣከብና? እቶም ትግርኛ ንዛረብ ጥራይ። ኣብ ልዕሊ ዘውረድዎ ነቐፌታ ከኣ ነቲ "ኣለርጂ ዘምጸለይ" እማመ ኣይሰማዕካናን፡ ዘረባ ብጸትካ ኣይትሰምዕን ኢኻ ዝብል እዩ ነሩ። እቲ ኩነታትን ስምዒታትን ከምዚ ስለዝነበረ ከኣ፡ እቲ ንኹሉ ሽግራት ናይቲ ሕብረተሰብ ሰጊሩ ተሰፋ ተነቢሩሉ ዝነበረ ውድብ፡ ሓሚሙ ብምውጻእ ካብ ስራሕ በሽብረ። ኣመት ንምሃብ እንተዘይ ኮይኑ እቲ ዛንታ ነዊሕ ስለዝኸነ ካልእ ግዜ ምግጹ ይሓይሽ።

ሕቶ፡ ከምዚ ዝገለጽካልና እቲ ውድብ ኣብ ፈላሚ ጉባኤኡ ሓሚሙ ከም ዝወጽእዮ። ስለምንታይ ሽቡ ዘይተቐወምኩም?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣብ ሳልሳይ መዓልቲ ምዝዛም ናይቲ ጉባኤ፡ እቲ ዝተመርጸ ባይቶ ቀዳማይ ኣኼቡኡ ምስገበረ ኣነ ይኹን ካልኦት ኣባላት ባይቶ እቲ ዝተገብረ ምርጫ ፍታሓዊ ከምዘይነበረ ብምግላጽ ርኢቶና ከም ዝምዝገበልና ጌርና ኢና። ኣብ መስርሕ ክዕረ ይኸእል እዩ ዝብል እምነት እውን ነሩና። ብተወሳኺ ንዓይ ከም ሰብ ቅድሚ ሕጂ ካብ ሰልፊ ዲሞክራሲ ስለዝወጽእኩ ሕጂ ነቲ ጉዳይ ተሪረ ንምሕዙ ሰብ'ከ እንታይ ክብለኒ ዝብል ናይ ርእሸኻ ምድናን ስምዒት ከምዝነበረኒ ክሓብኣልካ ኣይደልን። ሓቂ ክንግረካ እቲ ተፈጢሩ ዝነበረ ስምዒታት ንምፍዋስ ዓቕመይ ዘፍቅዶ ገይረ እየ።

ሕቶ፡ ስለምንታይ ኣብ ካልኣይ ኣኼባ ባይቶ ዘይተኸፈልካ?

ተ/ጋ አድሓኛም፡ እቲ ዘይሕጋዊ ናይ ሰለስተ ውድባት “ሓድነት” ምስተገብረ፡ መሰረታት ውድብ ከም ተጻዊዱ ዝነበረ ነታጉ ተተኩሱ ገለ ጨንፈራት ናይ ኣመሪካ ይኹን ናይ ዓዲ እንግሊዝ፡ እቲ ባይቶ ዝገብሮ ኣኼባታት ከምዘይውክለንን ከምዘይፈልጥኦን ኩነኡን ብኣዋጃተን ገሊጸንዮን። ኣብ ከምዚ ዝኣመሰለ ተሃዋሲ ኩነታት፡ እቲ ዝወረደና ቅልውላው ክፍታሕ እንተ ተደልዩ፡ ብኹሉ መኣዝናት ነቲ ኩነታት ዘህድእ ስጉምታት ምውሳድዮ ኔሩ። መሰረታት ባይቶ ዝገብሮ ዝኹን ይኹን ውሳኔ፡ ኣይምልከተናንዮ ብምባል እንዳ ኹነና፡ ናይ ባይቶ ኣኼባ ንምግባር ምጉያይ ኣይመድለዮን።

እምበኣርከስ፡ እቲ ሓቂ ክነግረካ፡ እዚ ናይ ሰለስተ ውድባት “ሓድነት” መጺኡ ነቲ ኩነታት እንተ ዘይትኩሶ፡ እቲ ናይ ባይቶ ኣኼባ ንክግበርን ኣብ ባይቶ ሽግራትና ክንፈትሕን፡ ብቐዳምነት ዝጠለብኩ ኣነ እየ። ግን ከኣ፡ እቲ ኩነታት ምስተተኩሰ፡ ኩልና ክንሃድእ እየ ጠሊበ። ከምጸሎት ዝደጋግማ ዝነበርኩ ቃል፡ “ሕጂ ምህዳእ” ዮድልየና፡ ምክንያቱ ነቲ ኩነታት ንምህዳእ፡ ዓቕመይ ዝፈቕዶ ዘበለ ኩሉ ምእንቲ ክገብር። ንኣቦመንበር ባይቶን ንካልኣት ፈጸምቲ ኣካልን፡ እዚ ናይ ባይቶ ኣኼባ እንተ ነውሐ ንኣደ ወርሒ ነደናጉዮ ኢላ ርእይቶይ ኣቕሪብ እየ። ብኣንጻሩ፡ ንሳቶም ክንገብሮ ኢና ኢሎም ምስደረቕ፡ ከምዘይመጽእ ሓቢረ እየ። ዋላኳ ኣኼባ እንተ ዘይተሳተፍና፡ ንሓድነትን ቀጻልነትን ናይቲ ውድብ ደልዮም እንተገኹን፡ እቲ ዝወሰዱዎ ውሳኔታት ክወስዱ ኣይምተገብኡን። ተብተብ ኢልካ ውድብ ምፍራስ እሞ ብጀካ ስርዓት ኣስመራ መን ይረብሕ።

ሕቶ፡ ቅድሚ ሕጂ ካብ ሰልፊ ዲሞክራሲ፡ ሕጂ ከኣ፡ ካብዚ ምፍላይ፡ ንኣዳሓኛም ኣሉታዊ ስም ከትርፈሉ እየ ዝብሉ ወገናት ኣለዉ። ነዚ እንታይ መልሲ ትህበሉ?

ተ/ጋ አድሓኛም፡ ምፍልላይ ሕማቕዮ። ጽቡቕዮ ዝብል ሰብ ዘሎ ድማ ኣይመስለንን። ከምቲ ኣቐድም ኣቢላ ዝገለጽክዎ ረብሓ ንስርዓት ኢሲያስ ጥራይ እየ። በቲ ሓደ ገጹ ከኣ ምርኣይ ዮድሊ።እዚ ከኣ እዚ ኩሉ መሰረታት ንሰልፊ ዲሞክራሲ ጠንጢኑዎ ዝወጸ ኣነ ድየ ነገረዮ? ባዕሉ መርጫሩን መዚኑንዮ ኣይኩነን ዝወጸ። እቲ ሓቂ ከንቲገልካ ኣነ ካብ ሰልፊ ዲሞክራሲ ክወጽእ ከሸኹ ብዘይካ ተወክልን ዓብደላ ኣደምን ካልእ ዝፈልጥ ሰብ ኣይነበረብን። ምውጽኣይ ምስ ተነግረ ግን ኣብ ኩብደም ዝሓዝዎ ስለዝነበሮም ከም ኣጋጣሚ ተጠቂሞም ነቲ ውድብ ራሕሪሖም።

ኣብ ኤህም ክንምለስ። ኤህም ኣብ ዝቐመሉ እዋን እዚ መዓስከር ተቐውሞ ከርዲዱ ኣይንቐድሚት ኣይንድሕሪት ኮይንሉ ኣብዝነበረ እዋን እየ። ኣኻሽኣ ብዘይካ ዓብደላ ብታሪኽውን ሰሚዒዮም ምስ ዘይፈልጥ ሰባት ውድብ ክገብር ተበጊሰ። እዚ ሓደገኛ ፈተነ (Risky- Experiment) እየ። ድሕሪ ሓደ ወርሒ ምቕም ኤህም፡ ካልኣይ ሓደገኛ ፈተነ ሓድነት ናይ ሓመሽተ ውድባት ኢና ፈሪምና። እዚ ቶሞክሮ እዚ ብተብተብን ብድሌትን ብእምነትን ውድብ ከምዘይሰራሕ ኣምሂሩና ኣሎ። ኣብዚ ሓደገኛ ፈተነታት እዚ ኣብ ዩኒቨርሲቲ ኬድና ክንረክቦ ዘይኻኸል ትምህርቲ ኢና ተማሂርና።ብተብተብ ናይ "ኣራኣኢያ ሓድነት" ክጥረ ከምዘይክእል ተማሂርናሉ ኣለና። ብተወሳኺ ምዞም ኩሎም ውድባትን ውልቀ ሰባትን ክንዋሳእ ከለና መንእዩ መን ክንፈልጥ ኣኽኢሉና እየ። ንሸኻ ባዕልኻ ኩነታት ውድብና ኣብዚ ሰዓት ትርእዮ 'ዶዩለኻን። እቲ ውድብ

በሊሁ እምበር አይጎደበን። ሰሲኑ እምበር አይነከየን። እንዳ ፈለጥና ንኣትዎ ዝነበርና ሓደገኛ ፈተነታት ስለዝኾነ ንጣዓሰሉ ጉዳይ አይኮነን።
ኣብቲ ቀንዲ ሕቶኻ ክምለስ፡ ዘይዓግበሉን ዘይኣምነሉን እንተኾይኑ፡ ከይብሉኒ ኢሊ ዝገድፎ ነገር ከምዘየለ ኣነጺረ ከብርሃልካ እፈቱ። ሕጂ ውን ዘይዓግበሉ እንተኾይኑ ተጻዒዶ ክኸይድ እየ ኢልካ አይትሕለም።

ሕቶ፡ “ሓድነት” ሰለስተ ውድባትን፡ ሕቶታት መሰረታትን ብኸመይ ትገልጽ?

ተ/ጋ አድሓኖም፡ ንድሕሪት ምልስ ኢልና ምስ ታሪኽ ኤህም ኣታሓሒዝና እንተ ረኣናዮ ይሓይሽ። ከምቲ ኣቐድም ኣቢሊ ዝገለጽኩልካ፡ ንኤህም ዘቈሙ ሓይልታት ኣብ ሓጺር እዋን ዝተወሃሃዱን፡ ነንሕድሕዶም ዘይፋለጡን እየም። ነቲ ሓደ ክፋል ዝውክል፡ ማለት ነቶም ናይ ሳሕል፡ ኣብ ዝገበርናዮ ናይ ስራሕ ምክፍፋል፡ ጸሓፊ ከይኑ ዝተመዘዘ ኣሕመድ ኢብራሂም(ሴክሬታሪ) እየ። ምስኡ መጀመርያ ብኣካል ዝተራኸብና (ናይ ተሌፎን ርክብ ገዲፍኻ) 26 ሓምለ 2004 ኣብ ሎንዶን እየ። ኣብዚ ርክብዚ፡ ዓ ብደላ ኣደም ኣብ ሱዳን ቀንዩ ስለ ዝመጸ፡ ምስ ኣርባዕተ ውድባት ስምምዕ ጌሩ ከምዝመጸ ሓበረና፡ ንሳቶም ከኣ፡ ተጋድሎ ሓርነት ኤርትራ ሃገራዊ ጉባኤ፣ ዲሞክራሲያዊ ምንቅስቃስ ሓርነት ኩናማ ኤርትራ፣ ዲሞክራሲያዊ ውድብ ዓፋር ቀይሕ ባሕርን ሰውራዊ ዲሞክራሲያዊ ግንባር ኤርትራን እየም። ብወገና፡ ኣርባዕተኣም ናይ ምሕዝነት ኣባላት እየም። ንሕና ሓድሽ ውድብን ካብ ምሕዝነት ወጻእን ኢና። ኣብ ምንታይ ፕሮግራም ኢኹም ተሰማሚዕኩም? ዝብል ሕቶ ኣቕረብናሉ። ዓብደላ ግን፡ ስነ-ፍልጠታዊ ዝኹነ መልሲ ኣይነበርን።

ምስቲ ኣብ መንጎና ዝቐይድ ሕጊ ዘይምንባሩን፡ ኩላትና ብእምነት ተጸኻርብና ምንባርናን፡ ዋላኳ እቲ በይናዊ ስጉምቲ ባህ እንተ ዘይበለና፡ ሕጂኻም እንታ ንግብር? ንዝብል ሕቶ፡ ኣብ ምፍታሕ ኣተና። ብወገነይ፡ ኣብቲ ዘካየድናዮ ጸኪባ፡ ክልተ ኣገባብ ሓድነት ከምዘሎ ከነጽር ፈተንኩ። እቲ ቀዳማይ፡ ከምሕዝነት ተጸኻርቡዎ ዘሎ፡ ብዝተሓተ ፕሮግራም ምስ ውድባት ተመሓዚኻ ምስራሕዮ። እቶም ኣርባዕተ ውድባት ኣባላት ምሕዝነት ስለ ዝኹኑ፡ ዝተሓተ ፕሮግራም፡ ኣብ ልዕሊ ግንባር ግንባር ክንምስርት ኣይንኸእልን ኢና፡ ዝብልዮ። እቲ ካልኣይ፡ ዝለዓለ ፕሮግራም ተሰማሚዕና፡ ኣብ መስርሕ ሓደ ውድብ ንምምስራት፡ ኣብ ውዑል ምእታውዮ።

ነዚ ድሕሪ ዝሰማምዑ ከይኖም፡ ክንኣቱ ጽቡቕዮ። ብተወሳኺ ኣብቲ ጸኪባ ዘልዓልኩዎ ነጥቢ፡ እቶም ናይ ብሄራት ውድባት፡ ስጋብ ናይ ምንጻል ዝኸይድ ፕሮግራም እየ ዘለዎም። እዚ ከኣ፡ ሓደ ክገብረና ኣይክእልንዮ። እዚ ክሳብ ምንጻል ዝብል ኣተሓሳስባ፡ ብሓሳብን ብግብርን እንተ ደምሲሶም፡ ነቲ ካልእ ጠለባቶም ንምእንጋድ ሽግር የብልናን። እዚ ግን፡ ከም ቅድመ-ኩነት ከነቐርቦ ኣለና ዝብልዮ ኔሩ። ኣብ ካስል ድሕሪ ሳልስቲ ምስቶም ውድባት ምስ ተራኸብና፡ ሓደ ሕብረ-ብሄራዊ ውድብ ከይና ቃልስና ከነሰላስል፡ ዋላ ሓንቲ ጸገም ከምዘየለ ምስ ተረዳዳእና፡ እቲ ኣዋጅ ተኣዋጁ። ከምቲ ኣብ ሳልሊ ዝገለጽክዎ ብዘይካ እቶም ካብ ሰልፌ ዲሞክራሲ ዝመጹን ዓብደላ ኣድምን፡ እቶም ካልኣት ን ኤህም ዘቐሙ ሓይልታት ኣይፈልጠምን እየ። ኣብ ኤህም ምስ ዘይፈልጠም ካብ ከድኩ፡ ምስካልኣት ዘይፈልጠም ውድባት ኣብ ፕሮግራም እንተ ደኣ ተሳማሚዕና፡ ከም ሓደገኛ ፈተነ ነዚ ጉዳይ ዘይንኣትወሉ ምክንያት የለን ዝብል ስነ-ኣእሙራዊ ኩነት እየ፡ ብህጁም ናብ ሓድነት ሓሙሽተ ውድባት ደሪኹኒ።

ከምቲ ኣብ ላዕሊ ዝገለጽክዎ ድሕሪ ናይ ካስል ኣዋጅ ስትራተጂና ንምንጻር፡ ፈላግይ ኣኼባና ኣብ ኣዲስ ኣበባ ኣካይድና። ድሕሪ መዓልታት ዝወሰደ ርሱን ክትዓት፡ ስትራተጂና ኣነጻርና፡ ነቶም ሓሙሽተ ኣቦመንበራት ውድባት ቅዋምን ፕሮግራም ግንባር ንክነድፉን መምዘኒ መቐበሊ ካልኣት ውድባት ንኸውጽኡን፡ ሓላፍነት ብምሃብ ኣኼባና ደምዲምና።

ኣብ ኣዲስ ኣበባ ዘካየድናዮ ካልኣይ ኣኼባና ፡ ኣብ ቀዳማይ ኣኼባ ዝተዋህቡና ዕማማት ኢና ንምጊምና። እቲ ፖርግራም ንምንጻፍ፡ ግዜ ወሲድሉና ጥራይ ዘይኮነስ ሓሓሊፉውን ርሱን ክትዕን ምስሓሓብን ፈጢሩልና ኔሩዮ። ኣብዚ ከኣ፡ ብኣውርኡ ምንጻፍ ናይቲ ፕሮግራም ቀርነልዮስን ኣነን፡ ሒዝናዮ ስለ ዝነበርና፡ ኣብ መስርሕ ናይቲ ምንጻፍ እውን ኣብ መንጎ ክልቴና ምስሓሓብ ኔሩዮ። ናይ ሓሳብ ፍልልያት ስለ ዝነበሩ፡ እቲ ፕሮግራም ንኹሉ ሓሳባት ብዘካተተ መልክዑ ንክቐርብ ተጌሩ እዩ። ኣብ ካልኣይ ኣኼባና ድማ፡ ከም ናይ ግንባር ፕሮግራም ጸዲቐ። ዘሕብን ፕሮግራም እውንዮ ኔሩ። ዝቐረበ ቅዋም ኣብቲ ኣኼባ ብገለ ውድባት ተቐባልነት ስለ ዘይረኸበ፡ ከነጽድቐ ኣይከኣልናን። እቲ ታሪኽ ከሕጽረልካ፡ ኣብዚ ኣኼባዚ፡ መሪሕነት ግንባር መሪጽና፡ ክፍልታት ናይቲ ግንባር ወዲብና፡ ስርሓተን ክጅምራ መደብ-ዕዮ ተዋሂቡዎን እዩ።

ድሕሪ ካልኣይ ኣኼባና ናይ ስራሕ ምክፍፋልኻ ንግበር፡ እቲ ብህጹጽ ክንፍጽም ዝነበረና ዜናዊ ስርሓት፡ ገለ ውድባት ዕባራ ምክንያታት ብምቅራብ እቲ መደብ ኣይተፈጸመን።

ኣብ ሳልሳይ ስራዕ ኣኼባ፡ ቀንዲ ኣከራኻሪ ዝነበረ ነጥቢ፡ ግዜ ናይ ሓድነት ምውሳን እዩ። እቶም ብሄርዊ ውድባት፡ ኣብ ካልኣይ ስራዕ ኣኼባና ዘውጸናዮም መደባት፡ ስለ ዘይተተግበሩን፡ ኣብ ኣባላትናውን ስለ ዘይወረዱን ዘይጎሰጎሰናሎምን፡ ሕጂ ግዜ ክንፈሊ ኣይንክእልን ኢና ዝብል መርገጺ ኔሩዎም። ኣብዚ ኣኼባዚ ዘይምትእምማን መንፈስ'ውን ኔሩዮ። መንቀሊኡ ከኣ፡ ኣብ ገይ ኣኼባ ምሕዝነት፡ ኣቶም ኣርባዕተ ኣባላት ምሕዝነት ዝኸኑ ውድባት፡ ኣብ መንጎኦም ምጥልላም ከምዝተፈጸመ፡ ኣብቲ ኣኼባ ስለ ዝተኻሰሱ እዩ። ኣሕመድ ናስር ኣውን ስለ ዘይነበረ ብምልኣት ንምፍታሕ ኣይተኻእልን። ኣብ መንጎኹም ባዕልኹም ፍትሒዎ ብምባል ኢና ሰጊርናዮ።

ብተወሳኺ፡ ኣብዚ ኣኼባዚ፡ ብሸነኽ እተን ብሄራዊ ውድባት፡ ንፃና ገዲፍኩም ስለሰጩኹም ኣብ ሓድነት ክትከዱ ከም እትደልዩ ብደገ-ደገ ንሰምዕ ኣለዎና፡ ክሳብ ክንደይዮ ሓቅነቱ? ዝብል ሕቶ ኣውራጃም። ኩልና ኣሉታ ሂብናሉ ከነብቅዕ፡ ንጽብሒቱ፡ ብሸነኽ ሰደግኤን ሃገራዊ ጉባኤን እዞም ክልተ ብሄራዊ ውድባት ኣብ ቅልጡፍ ሓድነት ንምእታው ዘይጥዕዎም እንተ ኹይኑ፡ እቶም ድሉዎት ዝኸኑና ዘይንሓብር ዝብል እማመ ኣቕሪቦም። እቶም ብሄራዊ ውድባት፡ ትማሊ ክንሓተኩም ከለና ኣሉታ ሂብኩምሉ፡ ሕጂ ከኣ ተመሳሳሊ ርእይቶ ተቐርቡ ኣሸኹም። ዝብል ቅሬታን ነቐፈታን ኣቕሪቦም። ከም ኣቦመንበር ናይቲ ግንባር፡ ብወገነይ ንሕና ናይ ሓሙሽተ ውድባት ሓድነት እንተ ዘይኮይኑ፡ ናይ ሰለስተ ዝበሃል ኣይፈልጥንዮ፡ ብንጹር ከኣ፡ ተብተብ ኢልና፡ ዝኸኑ ነገር ስለ ዘይንገብር፡ ናይ ሰለስተ ውድባት ዝበሃል ሓድነት ብወገነይ ኣይቅበሎንዮ ዝብል ንጹር መርገጺ ኣቕሪቦ። ክንጸረልካ ዘለዎ ኣብዚ ኣኼባ እዚ እቶም ብሄራዊ ውድባት ተብተብ ኣይንበል ዝብል መንፈስ እዩ ኔሩዎም እምበር ብመስራሕ ኣብ ሓድነት ክንከይድ የብልናን ዝብል ዋላ ክንዲ ጣፍውን ቸኹን ሓሳብ ኣየንጸባረቐን።

ብዝኸኑ: እቶም ብሄራዊ ውድባት ተሪፋዎም ዘሎ ዕማማት ኣብ ውሽጢ ሰለስተ ወርሒ ኣሳሊጦም ንክመጹን፣ ድሕሪ ሰለስተ ወርሒ፣ ማለት ን10 ሰኔ 2005 መዓልቲ ሓድነት ንቕርጻሉ ኣኼባ ከነካይድን ተሰማሚዕና ተፈላሊና።

ብድሕሪዚ: ፈጻሚ ቤት-ጽሕፈት ኤህም ፈላማይ ስሩዕ ኣኼብኡ ካብ 19 ክሳብ 20 መጋቢት 2005፣ ኣብ ሎንዶን ኣካየደ። ኣብ'ቲ ኣኼባ'ቲ፣ ቀንዲ ዝተካታዕናሎም ነጥብታት ክልተ እዮም ኔሮም።

ቀዳማይ: ኤህም ድሕሪ ጉባኤኡ፣ ስለ ዝሓመመን ካብ ስራሕ ዝሸጡረን፣ ክንፍውሶ ከምዘለና፣ እቲ ካልኣይ ከኣ፣ ጉዳይ ሓድነት ናይ ግሃድኤ እዮም ኔሮም። ነዚ ካልኣይ ጉዳይ ብዝምልከት እዚ ዝስዕብ ምርድዳእ ኢና በጺሕና፡-

ሀ. እዞም ኣርባዕተ ውድባት ንነዊሕ ጊዜ ኣብ ምሕዝነት ብኣንሳብ ስለ ዝሰርሑ፣ ኣብ ሻቡዓይ ኣኼባ ምሕዝነት ከኣ ተቐሓሒርም ስለ ዝወጹ፣ ንሕና ኩሉ ጊዜ ኣብ ጉዳይቶም መንጎኛ መርገጺ ክንሕዝ።

ለ. ብዓንደ-ርእሱ፣ እቲ ሓድነት ዝበሃል፣ ሰለስተ ውድባት ጥራይ እንተ ሓቢርና ዓቕናዊ ለውጢ ጥራይ እዩ ዘምጽእ። ሓሙሽቴና እንተ ሓቢርና ግን፣ ኣብ ፖለቲካ ናይ ኤርትራ ዓይነታዊ ለውጢ ክህልዎ እዩ። ኣብ ካሰል መስርሕ ሓድነት ንጅምር ኣለና ኢልና ምስ ኣወጃና፣ ኩሎም ናይ ፖለቲካ ግዳሳት፣ ዝህብዎ ዝነበሩ ርእይቶ፣ እቶም ሕብረ-ብሄራት ውድባት ድዮም ናይተን ብሄራዊ ውድባት ፕሮግራም ተቐቢሎም ወይስ ብኣንጸሩ? ዝብል ነበረ። ስለዚ፣ እቲ ጉዳይ ሓድነት ረጊእና ክንሕዞ ኢና ተሰማሚዕና።

ሕቶ: ከምዚ ዓይነት ስምምዕ እንተ በጺሕኩም ደኣ፣ ከመይ'ሉ እዩ ዓብደላ ኣደም ናይ ሓድነት ሰለስተ ውድባት ስጉምቲ ወሲዶ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም: ቁሩብ ንድሕሪት ምልስ ኢላ ክሕብረካ፣ ኣነ ኣብ መፋርቕ ወርሒ ኣርባዕተ፣ ንኣመሪካ ኣትየ። ኣብ ወርሒ ግንቦት ከኣ፣ ኣብ'ቲ ብዕለት 10 ሰኔ 2005 ዝካየድ ኣኼባ ግሃድኤ፣ ክርከብ ከምዘይክእል ንዶክተር በዩነ ኪዳነ ብተሌፎን፣ ንዓብደላ ኣደምን ቀርነልዮስ ዑስማንን ከኣ ብኢመይል ሓቢረ፣ ክልተ ኣመራጺታት ድማ ሂቡዮም። ቀዳማይ: ኣኼብኦም ክቕጽሉ፣ ካልኣይ ንዓይ ክጽበዩኒ እየን። ቀርነልዮስ ምክትል ኣቦመንበር ግሃድኤ ስለ ዝኸኑ፣ ኣነ ኣብ ዘየሸኹሉ፣ ቦታይ ስለ ዝትክእ፣ መልሲ ሂቡኒ። ምክንያታቱ ዘርዚሩ ድማ፣ እቲ ኣኼባ ን30 ሓምለ 2005 ንክሰጋገር ኣሚሙ። ኣነ ሽዑ ንሽዑ ርእይቶኻ ተቐቢለዮ ኣሸኹ ዝብል መልሲ ሂቡዮ።

ብድሕሪዚ: ሰለስተ ውድባት ሓድነት ከም ዝገበራ ተወክል ብዘውጽኦ ዜና፣ ከም ሰባይ ኣብ ኢንተርኔት፣ ኣንቢቦ። እዚ ዜናዚ፣ ምስ ኣንብብኩ፣ ንኣዲስ ኣበባ ናብ ዶክተር በዩነ ደዊለ፣ ተወክል ከምዚ ዝኣመሰለ ሓበሬታ ሂቡ ኣሎ። ስጋብ ብኣካል ተራኺብና ንዛራረበሉ ኣይተወዓወዕዎ ኢለዮ። ንጽባሒቱ ከኣ እቲ ኣዋጅ ባዕሎም ኣብ ኢንተርኔት ኣውጺኦም። ኣነ ሽኦ ደንጽዩኒ።

ስለምንታይ ዓብደላ ኣደምኒናዊ ስጉምቲ ወሲዶ ንዝብል፣ ሕቶኻ ንምምላስ፣ ኩሉ ኣባል ዝፈልጦ ኣብ ውድብና ሽግር ኔሩ እዩ። እዚ ሽግር እዚ ከም መሪሕነት ክንፈትሖ

ይግባእ ኔሩ። ክፍታሕ ዘይምክኣሉ ናይ ኣማራርሓ ድኽመት እዩ። ተጸዋዊርና ሽግርና ክንፈትሕ ኔሩና እምበር፡ ብሽም ሓድነት ናብ ካልኣት ውድባት ክንስልም ኣይግብኣናን ኔሩ። ዓብደላ ከኣ እዚ እዩ ጌሩ።

ሕቶ፡ ስለምንታይ እዩ፡ መሰረታት ኤህም ነዚ ሓድነት ተቓዊሙዎ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ መሰረታት፡ ሕጋዊ ስለ ዘይኮነን “ናይ ኮንትሮባንዶ ሓድነት” ስለ ዝሹነን ተቓዊሞም። ኣነ ከም ኣበመንበር ግሃድኤ ዘይፈልጠኛ ኣባላት ፈጻሚት ቤትጽሕፈትናን ባይቶናን መሰረታትናን ዘይፈልጡዎ ሓድነት ስለዝሹነ። ብተወሳኺ መሰረታትና እኮ ነቲ ሓድነት ኣይኮነን ተቓዊምዎ፡ ኣብ ውሽጥና ዘሎ ሽግር ከይፈታሕና ናበይ ነብል ኣሎና ዝብል ቁንዕን ተባዕን ሕቶ ኣልዒሎም እዮም ተቓዊሞም።

ሕቶ፡ ቀርነልዮስ ብሄራዊ ውድባት ናብ ሓድነት ከምዘይኮዱ ሓቢሩካ እዩ ዝብል መጎተ ኣሎ። ነዚ እንታይ መልሲ ትህበሉ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ምእንቲ ኩሉ ክፈልጠ፡ ቀርነልዮስ ኣይሓበረንን። ኣብ ኣሽባ ፈጻሚ ቤትጽሕፈት ኪዳን ከለና፡ ንዕርፍቲ ኣብ ዘወጸናሉ እዋን፡ ቀርነልዮስ እንዳ ሓለፈ ኣድሓኖም ይብሉኒ፡ “ንሕና እዚ ብተብተብ ሓድነት-ሓድነት ዝብሉዎ ዘለዉ፡ ፈጻሙ ኣይማእምኣናን፡ ንሕና ኣብኻ እምነት ኣለና፡ ኣረኣኢያኻ ንጹርዮ፡ ኣብ ባይናኻ ክንዛረብካ ንደልዮ ነገርውን ኣሎ፡ ብተወሳኺ ሓድነት እንታይ መስርሕ ተኸቲሉ ክኸይድ ከምዘለዎ ርእይቶ ኣለና” ኢሉኒ። ብወገነይ፡ ኣባይ እምነት ምንባርኩም የቐንዩለይ፡ ክትዛረቡኒ ትደልዩ እንተ ኹንኩም ከኣ፡ ክንዛረብ ንክእል ኢና ኢለዮ። ብዛዕባ መስርሕ ሓድነት ርእይቶ እንተልዩኩም ከኣ፡ ኣብ ዝመጽእ ኣሽባና ብንጹር ተቐርቡዎ በልክዎ። እዛ እንዳ ሓለፈ ዝደርበዎ ዘረባ፡ ምንጋር ኣይብሎን ኢዮ። ካብኡ ሓሊፉ ድማ፡ ቃል ብቐሉ ናብ ሓድነት ከምዘይኮዱ ኣይተዛረበንን። ብተወሳኺ ነቲ ኣበይኻኻ ክንዛረብካ ንደሊ ኣሎና ዝበለኒ ውን ተራኺብና ኣይተዘራረብናን።

ከምቲ ኣቐዲመ ዝገለጽኩልካ፡ ኣብ ምሕዝነት ተቓሓሒርም ስለ ዝነበሩ፡ ብክልቲኦም ሸኻት ሓደ ብዛዕባ እቲ ሓደ ዘረባታት ይመጸኒ ኔሩ እዩ። እዚ ቀርነልዮስ ነጊሩዎ እዩ፡ ዝበሃል ዘሎ ከኣ፡ ካብዚ ፈልዩ ኣይረኣኹዎን። ማእከላይ ሽማግሌ ደምሓኩኤ ኣንጻር እዚ ዝተወሰደ ሓድነት ሰለስተ ውድባት፡ ኣዋጅ ኣውጺኡሎ። ሓቂ ክፈልጥ ዝደሊ ኣካል ንዕኡ ይወከስ። እንተ ደሊኻውን ንሸኻ ንቀርነልዮስ ክትውከሶ ትክእል እመስለኒ። እዚ ቀርነልዮስ ንኣድሓኖም ነጊሩዎ ዝብል ጎስጓጎት ግን፡ “ክትበልዓ ዝደሊኻ ኣባ-ጉንባሕ ዛግራ በላ” እዩ። እታ ሓቂ እዛ ዝነገርኩኻ እያ።

ኣብርእሲ እዚ እዘን ናይ ብሄራት ውድባት ናብ ሓድነት ከምዘይኮዱ ቀርነልዮስ ሓቢሩና ኢብራሂም ደጊምዎ ዝብል ዘረባታት ኣሎ። እዚ ዘሕፍር ዘረባታት እዩ። ኣበይ ኣሎ እቲ ሰነድ? ከምዚ ዝኣመሰለ ሰፊሕ ናይ ሓድነት ፕሮጀክት ብኣሽባ ከይገምገምካ ኣብ ኣሽባ ዝተዘርቡ ደቓይቅ ከይሓዘኻ ብኢሎም ኢሎም ክፍንግሕ ኣይነበሮን። ንሕና ዘይንፈልጠ ሕቡእ ኣጀንዳ እንተዘየለዩ፡ ሓደ ወርሒ ተጸቢዮም ብጭቡጥ፡ ኣረኣኢያ ናይ ብሄራት ብወግዒ ፈሊጦም፡ ነቲ ሓድነት ንምንታይ ብመስርሑ ዘየሕለፍዎ?

ንምንታይ እቲ ኩሉተብተብ ኣድሊዩ? ዝብሉ ሕቶታት፡ ንዓይውን ስጋብ ሕጂ ዘገርሙኒ ነገራት እዮም።

ከጠቓልለልካ፡ ብወገይ፡ ኣብ ሳልሳይ ስሩዕ ኣኼባ ግሃድኤ፡ ናይ ሰለስተ ውድባት ሓድነት ከምዘይድግፍ ብግልጺ ነገረ ክንሰይ፡ እዚ ብሕቡእ ዝገበሩዎ ሓድነት ሰለስተ ውድባት፡ ነቲ ኣብ ውሽጢ ኤህም ዝነበረ ሽግራት ከምዝተኮሶን፡ ሓደ ካብቲ ጠንቅታት ኤህም ኣብ ክልተ ክትምቀል ዝገበረ ኩነት እዩ። ንምንታይ ተደሊዩ ታሪኽ ከብርሃለና እዩ።

ሕቶ፡ ኤህም ኣብ ክልተ ከምዝተመቐለ ተፈሊጡሎ፡ እቲ ስም ከመይ እዩ ክኸውን?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ከምቲ ዝበልካዮ እቲ ውድብ ኣብ ክልተ ተመቐሉሎ። ብኣጠቓላሊ ክርእዮ ከሸኹ ግን፡ ብዙሓት ውድባት ደገፍ ናይ ኢትዮጵያ ወይ ሱዳን እንተዘይረኹበን፡ ክቕጽላ ዝኸእላ ኣይከኖን። ንሕና ካብ ጎረቤታትና ኣብ መሬቶም ናይ ምንቅስቓስ ሓርነት ኢና ንደሊ እምበር፡ ብዝወሓደ ወጻኢታት ኣብ ርእሰና ተሞርኩስና ቃልስና ከነሰላሰል ንኸእል ኢና። እዚ ካብና ተፈልዮ ዘሎ ሸነኽ ውሽጣዊ ዓቕምታቱ ስለ ንፈልጦ፡ በቲ ሓደ ሸነኽ ከኣ ዝኸተሎ ዘሎ መስመር እውን ርዳእ ስለ ዝኸነ፡ ናይ ግዜ ሕቶ እዩምበር ኣብ መስርዕ እተን ዝሓቃ ውድባት ክሰራዕ እዩ። እዚ ግዚያዊ ውርቕርቕን ብልጭልጭን ነዊሕ ዝስጉም ኣይከኖን። ስለዝሆነ እቲ ኤህም ዝብል ስም ሒዝናዮ ንምቕጻል ብዙሕ ሽግር ኣይክህልዎን እዩ።

ሕቶ፡ ተወከል ኣብ ዝሃቦ ቃለመጠይቕ፡ ብዛዕባ ኤህምን ብዛዕባኻን ብዙሕ ተዛሪቡ ኔሩ። ነዚ ዝምልከት እንታይ ትበኒ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣነ ንተወከል ዝፈለጥክዎ ኣብ መወዳእታ ወርሒ ሕዳር 2002 እዩ። “ንዘረባ ዘረባ የምጽኦ” እንድዩ፡ ግዚያዊ መሪሕነት ኤርትራዊ ሰልፊ ዲሞክራሲ፡ ኣብ ወርሒ ኣርባዕተ 2002 ምስ ጎረቤታቲ ሃገራት ዝምድና ክገብር ምስወሰነ፡ ምስ ሱዳን ንገብሮ ዝምድና ብቐሎዕ ምስ ኢትዮጵያ ንገብሮ ዝምድና ድማ ብሰቲር ክኸውን ተሰማሚዕና። ንሱዳን ንምእታው ዝተጠቐምናሉ ባብ ከኣ ቀዋሚ ወኪል መንግስቲ ሱዳን ኣብ ሕቡራት ሃገራት እዩ ኔሩ። ድሕሪ ክንደይ ምድንጓይ ኣምባሳደር ሱዳን ኣብ ፍርቂ ወርሒ ታሕሳስ ንልኡኽ ሰልፊ ዲሞክራሲ ሒዙ ክኸይድ ምሳይ ይሰማማዕ። እቲ መስርሕ ከምዚ ኢሉ እንከሎ፡ መስፍን ሓጎስ ካብ ኣውሮጳ ደዊሉ ካልእ መገዲ ከምዝረኸበን ኣብ ሓጺር እዋን ክብገስ ምጂኑን ኣነ ከርክቦ ከምዘሎንን ሓቢሩኒ። ዘረባ መስፍን ንዓይ ይድንጽወኒዎ ከም ልኡኽ ብሓደ ዘይንኸይድ ዝብል ሓሳብ ምስ ኣቕረብኩሉ፡ ኣነ ትኬት ቁሪጸ እየ ንሸኻ ጥራይ ኣርክብኒ ይብለኒ። ብተወሳኺ ንግዳውን ትኬት ክሰዱልካ ስለ ዝኸነ ስልክኻ ክህበም እየ፡ ክራኸቡኻ እዮም በለኒ። ስጉሙቲ እኳ ባህ እንተ ዘይበለኒ ሕራይ በልክዎ። ከምቲ ዝበሎ ድማ፡ ተወከል ንኣመሪካ ደዊሉ ይረኽብኒ። ተወከል እየ ምስ በለኒ፡ ምስቲ ቅድሚኡ ዝነበረ እዋን ስሙ ብኣሉታ ጥራይ ክጥቀስ ዝሰምዖ ዝነበርኩ፡ ሸኽፍክፍ ኣይበለንን ክብል ኣይክእልን። ድሕሪ ሰለስተ መዓልቲ በዓል መስፍን ምኻደም፡ ትኬት በጺሑኒ ኣነውን ተበጊሰ ሱዳን እኣቱ። ኣብ ሱዳን ከኣ ብኣካል ምስ ተወከል ንራኸብ።

ኣብ ሱዳን ምስ መስፍን ብሓንሳብ ድሕሪ ምጽናሕ፡ ንሱ ንጀርመን ምስ ተመልሰ፡ ኣነን ዓብደልዓዚዝን ኣብ ሱዳን ንተርፍ። መንግስቲ ሱዳን ከኣ፡ እቲ ዝተመባጽዓልና ብኣጋ

ዘይምፍጻሙ ቁሩብ ተሸጊርና። ሽግርና ከአ አብ ተወከል ኣውን ስለ ዝበጽሖ፣ ተወከል ብሓቂ ጸገምና ንምፍታሕ ብስልኪ ፈታቲኑ።

እንደገና ኣብ 2003 ንሱዳን ምስተመለስኩ፣ ተወከል ኣብ ካርቲም ኔሩ። ምስቲ ኣነ ኣብቲ ዓዲ ጋሻ ምጃነይ ኣብ ብዙሕ ነገራት ተሓጋጊዞንን ምስ ጸጥታ ናይ ሱዳን ኣራኪቡንን። ኣብዚ ግዜዚ ምስ ዲፒ ንክይቅጽል ወዲኤ ስለ ዝነበርኩ፣ ሓድሽ ውድብ ንምምስራት መደብ ስለ ዝነበረኒ ኣብ ፕሮግራም ውድብ ምንዳፍን ኣብ ሱዳን ህላዌ'ቲ ሓድሽ ውድብ ንምርግጋጽን ኣድሂበ ኔረ። ንሱዳን ምእንታን መታኣታተዊ ክኾነኒ ከአ ባዕለይ እየ ንተወከል ኣጥቢቐ ቀሪቡዮ። ምስ ዓብደላ ኣደም ብሓንሳብ ንምጅማር ይኹን ቤተጽሕፈት ኣብ ሱዳን ንምክፋት ተሓጋጊዞኒ እየ። ብድሕሪኡውን ኤርትራዊ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ምስ ቁመ ብዙሕ ነገራት ኣብ ሱዳን ተሓጋጊዞና እየ።

ሕቶ፡ ተወከል፡ ኣብ ጉባኤ ኤርትራዊ ህዝባዊ ምንቅስቃስ ኣሉታዊ ተራ ኔሩዎ ዝበሃል ድኣ እንታይ እየ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ጥራጣሬታት ክህሉ ይኸእል እየ። ብርግጽውን እጥርጥሮ እየ። ንሱን ሰራሕተኛታቱን፣ ካልኣት ንሱ ዘምጽኦም ሰባትን፣ ኣምራጺት ሽማግሌ ናይ'ቲ ጉባኤ ኔሮም። ሽዑ ንሽዑ ከመይልካ መጺእካ ኢሊ ምስ ሓተትኩዎ፣ ኣብ ኣፉን ዕርባቱን፣ ንዓ ይ ዓብዱ ዓብደላ ንሸኻ ኣምራጺት ሽማግሌ ኢኻ ትኸውን ምስበለኒ ዝተረዳኻእኩምሉ መሲሉኒ ሓራይ ኢሊዮ ኢሉኒ። እቲ ጉዳይ ከምኡ እንተኸውይኑ ተወከል ጌጋ የብሉን። ናይ ተወከል ኣፍካ መሊእካ ትዛረበሉ ጌጋ፣ ውጽኢት ናይ ጉባኤ ተባሂሉ ዝተነግረ ብዘይፍቓድ ዝኾነ ይኹን ኣካል ናብ መርብብ ሓበሬታ ኢንተርኔት ምዝርግጡ እየ። ጋዜጠኛ ኮይኑ ብጻዕሩ ፍሒሩ ዝረኸበ ሓበሬታታት ናብ ህዝቢ ክዝርግሕ መሰሉ እየ። ብሓደራ ዝተሞሀሮ ናብ ቃልዕ ከውጽእ ግን ጌጋ እየ። እዚ ውን ብርኢቶይ ኣካቢድካ ዝርኣ ጌጋ ኣይኮነን።

ሕቶ፡ ተወከል ኣብ ዝገበሮ ቃለመጠይቕ ኣድሓኖም ብዝምልከት ዝፈልጦ ምስጢር ኣለኒ ኢሉ። እንታይ እየ እቲ ምስጢር?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣብ ወተሃደራዊ ስርሒት ምስጢር ምዕቃብ ግድነት እየ። ኣብ ከምዚ ንሕና እነካይዶ ዘሎና ፖለቲካዊ ናይ ለውጢ ቃልሲ ግን ወናኒ ናይቲ ቃልሲን ናይቲ ለውጥን ህዝቢ ስለ ዝኸውን፣ ካብ ህዝቢ ዝሕባእ ምስጢር ክህሉ የብሉን። ኣነ ከአ ተሓቢኣን ዘሰክፈንን ውዲታት ይኹን ሽርሕታት ዝገበርኩዎ ይኹን ንመጻኢውን ዝገብሮ የለን። ምስባህሪይ ዝኸይድውን ኣይኮነን። ምክንያቱ ረብሓ የብሉን። ሰለዚ ተወከል ዝፈልጦ ምስጢራት እንተልዩዎ ብሰም ህዝቢ ኤርትራን ብሰም እዞም ምእንቲ ዲሞክራሲያዊ ለውጢ ኣብ ጉዳጉዲ ተሓይሮም ዘለዉ ዜጋታትናን ንኸቃልዩ እሓቶ ኣለኹ።

ሕቶ፡ ተወከል እየ ምስ ኢትዮጵያ ዘራኸበካ ዝበሃልክ ከመይ እየ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣብ 2003፣ ብመንገዲ መንግስቲ ሱዳን ምስ ሚኒስተር ወጻኢ ጉዳያት ኢትዮጵያ ብግሁድ ተራኺብ። ምስ ኢትዮጵያ ንምርኻብ ከአ ተወከል ኣየድልየናን እየ። ስጋብ ዓብደላ ኣደም ንኢትዮጵያ ምስከደ ኣነ ብሕቡእ ናብ ኢትዮጵያ ከይደ ከምዝነበርኩ ኣብ ሱዳን ዝነበሩ ኣባላት ሰልፊ ዲሞክራሲ ከምዝጸሓፉ

አንቢበ እየ። ሕጂ እቲ ኩነታት ፈጸሙ ተቆያይሩ ስለ ዘሎ። እቶም ከምኡ ኢሎም ዘኸፍኡ ዝነበሩ አባላት ሰልፊ ዲሞክራሲ ንግብደላ ወይ ንተወከል ይሕተቱዎም። ንኹሎም እየ ብቐሉዕ ዝሓቶም ዘሸኹ። ሓደ ነገር ክሕብረካ እደሊ። እዚ ከኣ ኣብዚ ዕ ድመ እዚ። ኣፈይ መሊኦ ዘይዛረበሉ ስጉምቲ ከምዘይ ወስድ ከነጽረልካ እፈቱ።

ሕቶ፡ ምስ ተወከል ጥቡቕ ዝምድና ኔሩና ኢልካ። ገለገለ ሰባት ከኣ፡ ንተወከል ከምሰላዪ ናይ ብዙሓት ሃገራት ብፍላይ ከኣ ናይ ኢትዮጵያን ሱዳንን ጊሮም እየም ዝሸሱዎ፡ ኣብዚ እንታይ እየ ርእይቶኻ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ይስሊ ድዩ ኣይስልን፡ ብወገነይ ዝፈልጦ የብለይን። ምስ ጸጥታ ሱዳን ኣዝዩ ጥቡቕ ዝምድና ከምዘለዎ ዘይፈልጥ ተቐዋሚ ውድብ ዘሎ ኣይመስለንን። ኣብ ኢትዮጵያ ግን፡ ናይ ጸጥታ ሰባት ከምዘይፈትዎዎ ሓበሬታታት ኣሎኒ።

ሕቶ፡ ኣብዚ ዝሓለፈ ሓደት መዓልታት ኣብ ኣሺባ ኪዳን ከምዝነበርካ ዝፍለጥዩ። ብዛዕባ እቲ ኩነታት ዶ መብሪሂ ምሃብኻና?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣነ ኣብዚ ጉዳይዚ ብዙሕ ክዛረብ ኣይደልንየ። ምክንያቱ፡ ኣብ ኪዳን ምህላውን ዘይምህላውን ኣብ እነካይዶ ዘሎና ቃልሲ ንግና ከምውድብ ዝትንክፊና ስለ ዘይኮነ። እዚ ጉዳይ ካብ ኣልዓልካዮ ግን፡ ብፍላይ ከኣ ብበዓል ዓብደላ ኣደም ዝቐረበ ወረቐት ከበድቲ ክስታት ስለ ዘለዎ፡ ዕሽሽ ኢልካ ዝሕለፍ ኣይነበረን። ኪዳን ከኣ ኣብ ክንዲ ነቲ ጉዳይ ብዕምቁት ዝምርምር፡ ኣብ ታህቐኽ ዝመልኦ መደምደምታ ኣድሂቡ። ብወገና እቲ ውድብ ኣብ ክልተ ከምእተሸፍለን ነብስና ኣመዓራሪናን ሰሪዕናን ከኣ ብግዝያዊ መሪሕነት ንኸይድ ከምዘለና ኣነጺርና። ኪዳን ከምቲ ኣብ ዘውጽኦ ኣዋጅ ዝገለጸ፡ እቲ ውድብ ኣብ ክልተ ከምዝተሸፍለ ኣረጋጊጹ እየ። ኣብ ባይቶ እቲ ሓደ ሸነኽ ዝበዝሑ ኣባላት ስለ ዘለዉዎ፡ ከምሕጋዊ ኣካል ተቐቢሉዎ። እምበኣር፡ እቲ ግርንቢጥ ካብዚ እየ ዝምንጩ፡-

1. እቲ ባይቶ ሕጋዊ ከምዘይኮነ፡ ዘየወላውል መርትዖ ኣቕሪብና፡
2. ስልጣን ካብ መሰረታት ስለ ዝምንጩ፡ ካብ መሰረታት ዘይተወከሉ ኣባላት ባይቶ ተባሂሎም ከምዘለዉ ብዘየወላውል መርትዖ ኣቕሪብና፡
3. እቲ ውድብ ኣብ ክልተ ካብ ተሸፍለ፡ ኣባላት እቲ ባይቶ ኣብቲ ሓደ ሸነኽ ይበዝሑ፡ ኣብቲ ሓደ ሸነኽ ይውሓዱ ብዘየገድሱ፡ ሓደ ምሉእ ዝነበረ (whole) ወይ (Entity) እቲ ናይ ቀደም ህላዌኡ የለን። እዚ ማለት ኣብ ክልተ ክግማዕ ከሎ እቲ ናይ ቀደም ኤህም ፈሪሱ እየ። ኣብ ባይቶ ዝያዳ ኣባላት ዘለዎ ዝፈረሰ ኣካል ከም ሕጋዊ ተጸዋዒ ክትወስዶ ግልቡጥ ስነሞኅት እየ።
4. ንሕና እቲ ውድብ ከምዝፈረሰ ኣረጋጊጽና፡ ቀልጢፍና ነብስና ሰሪዕና ብግዝያዊ ኣካል ኢና ንኪዳን ቀሪብና። ኪዳን ከኣ፡ ብኣንጻሩ ነቲ ነብሱ ዘይሰርዐን ዝፈረሰን ኣካል ተቐቢሉዎ።
5. ብዓይኒ ሕጊ ክርኣ ከሎውን ኣብ ቅዋም ናይ ኤህም እቲ ባይቶ ኤህም ዝወሰዶ ውሳኔ ሕጋዊ ኣይኮነን፡ ልዕሊ ቅዋም ኮይኑ እየ ስጉምቲ ወሲዱ። ኣብ ጉባኤ ንዝተመርጹ ኣባላት ባይቶ ከደስክል መሰል የብሉን። ኪዳን ነዚውን ግምት ኣይሃቦን።
6. ኣብ ቅዋም ናይ ኪዳንውን ኣብ ሓደ ውድብ ዝበዝሑ ኣባላት ባይቶ ዝወሰዱዎ ውሳኔ እየ ቅቡል ዝብል ዓንቀጽ የለን መንፈስውን የለን። ኩሉ ግዜ ዝበዝሑ ዝወሰኑዎ እየ ቅኑዕ ዝብል ስነሞኅት፡ ሕጊ ክጉዕጽጽ ከምዝኸእል ኪዳን ክርድኦ ይግባእ ኔሩ። ብሓደ

ጉጅለ ዝወጽእ ሕግን ግዝአተ ሕግን ሕቆን ከብድን ዝኸነሉ ኩነታት ከጋጥም ከምዝኸእል ምግንዛብ የድሊ። አባና ከአ ኮምኡ እዩ አጋጢሙ። አብዚ ሓደ ሓጺር አብነት ክጠቅሰልካ፡ ባይቶ ህግዲፍ ነዞም ጉጅለ 15 ዝበሃሉ ብኸድዓት ከሲሱ እዩ ከሚኩዎም። እዚ ውሳኔ እዚ ጸረ ግዝአተ ሕጊ እዩ። ውሳኔ ከሕልፍ ዝግብኦ ባይቶ ዘይኮነ ቤት ፍርዲ እዩ።

7. አብዚ ዘዛርብ ዘሎ ጉዳይ ብናይ ታሪኽ አጋጣሚ ኪዳን ቦታ ቤት ፍርዲ እዩ ሒዙ። ቅድሚ ሕጂ ተመሳሳሊ ጉዳያት አንኒፎም ስለ ዘይፈልጡ ፍርዲ ንምሃብ ከምዘሸገሮ ብሩህ እዩ። ተሸጊሩ እዩውን። ተሃቂኹ ውሳኔ ከሕልፍ አይነበሮን። ተሸጊሩ ከምዝነበረ አብነት ክጠቅሰልካ፡- ስዩም ዑቕባሚካኤልን ዶክተር ሃብተ ተስፋማርያምን ተመያይዎምኒ ኔሮም። ርእይቶኦም መብዛሕትኡ ጳጳስቲኮስ አንጻርኩም ክውስን ስለ ዝኸነ፡ ንሸኻ ባዕልኻ ወጺኻ ነብሲይ ሰሪዐ ክመጽእ እዩ፤ እንተበልካና ይሓይሽ ዝብል እዩ ኔሩ።

ብወንድ ዝሃብክዎም መልሲ፡- እቲ ምምቕቓል ካብ ባዶሽ (vacume) አይከሰንን መጺኡ። ኪዳን አብ ቅኑዕ ውሳኔ ንምብጻሕ ነቲ ምምቕቓል ዘምጽኦ ጠንቅታት ክምርምር አለዎ። እታ ዝሓሸት መገዲ ኮይና ትርአየኒ ከአ ኮሚቴ አውጺኡ ነቲ ጉዳይ እንተሓዞ እዩ በልክዎም። አይተቀበልዎን።

ብሐቂ ክነግረካ ነቲ አብ ውሸጥና ዝነበረ ሸግር ክትኩስ ዝደረኹ ኩነት እዚ ናይ ሰለስተ ውድባት ሓድነት ዝበሃል እዩ። ብወገን አቦወንበር ኤህም ዝተወሰደ ኢደዋኒናውን ዘይሕጋውን ተግባራት እዩ ንመላእ መሰረታት ከምዝነግዳብ ዝገበሮ። ኪዳን ነዘን ወዲከምዘን ግምት ክህብውን አይደለዩን።

እቲ ሕቶ ናይ ውልቀሰባት አይከሰንን ናይ መሰረታት እዩ። እቶም ነብሶም ዝሰርዑ መሰረታት ኪዳን ክሰምዖም አይደለዩን። ገለ ካብ ሓለፍቲ ኪዳን፡ እዚ ናይ መሰረታት ምንቅስቓስ ሕማቕ አብነት እዩ። ኢሎም ዝተዛረቡኒ እውን አለዉ። ብዙሓት ውድባት አብ ውሸጠን ናይ መሰረታተን ዘይዕግበት ስለ ዘሎ፡ ሕቶ መሰረታት ተቐባልነት የብሉን፡ ዝብል ርእይቶ አተንቢሆምለይ።

ድኽመት ኪዳን አብ ምንታይ ጎሊሑ ተራእዩኒ መስለካ፡ እቲ በዓል ዓብደላ አደም ዘቕረቡዎ ጽሑፍ አድሓኖም አፅናዊ ምንቅስቓስ አካይዱ ዝብል እዩ። ነዚ ክሲ'ዚ፡ እዚ ጳጳስቲኮስ ይቕበሎ ድዩ አይቅበሎን ኢላ ምስተኸራኸርኩ አይንቕበሎን ኢና ውሸጣዊ ጉዳያትኩም እዩ ተባሂሉ። እቲ ግርንቢጥ ከኣ፡ ካብዚ ክሲዚ ዝመንጨወ ፍርዲ ሂሶም። ኪዳን ነቲ ክሲ ካብ ነጸኅ፡ ነቲ ውሳኔውን ክነጽኅ ኔሩዎ። አብ ባይቶ ንሳቶም ብዙሓት ስለ ዝኸነ፡ እሞ እቲ ባይቶ ንገዛእ ርእሱ ዝወሰዶ ውሳኔ ዘይሕጋዊ ምኻኑ፡ ብዘየወላውል መርትዖ እንዳአረጋገጽናዮ፡ ኪዳን ከምዚ ዓይነት ውሳኔ ምውሳኑ ግጉይ እዩ።

ሕቶ፡ ስለምታይ ደኣ እዚ ኩሉ መርትዖ አንዳሃለወ፡ እዚ ስጉምቲ ወሲዱ?

ተ/ጋ አድሓኖም፡ ከምዝመስለኒ፡ ኪዳን ሓድሽ አፈታትሓ ግርጭት ከተአታቲ ብቕዓት ይንእሶ እዩ። አብ ደገ ብዙሓት ሰባት እንድዮም ከዛርቡኻ ዝመጹ፡ መብዛሕትኦም መሰረታትኩም ዲሞክራሲያዊ ማእከልነት ይጥሕሱ እዮም ዘለዉ። እዮም ዝብሉ። እዚ አበሃህላዚ፡ ዝበለየ ናይ ግዜ ሰውራ አተሓሳስባ እዩ። ናይ ማኦ አተሓሳስባ እዩ። ማለት ብዙሓት ንውሑዳት ይእዘዙ፡ ታሕተዎት ንላዕለዎት ይእዘዙ እዩ ሕመረት ዲሞክራሲያዊ

ማእከልነት። ዲሞክራሲን ማእከልነትን ዘራኽብ የብሉን ክልተ ኣንጻራት (ብዛዕባዚ ብዙሕ ክበሃል ይክኣል። ግን ኣሕጺረ እየ ክነግረካ) እዩ። ቃልሲ ህዝቢ ኤርትራ ኣብዚ መድረኽ እዚ ሕቶ ዲሞክራሲ እዩምበር ሕቶ ዲሞክራሲያዊ ማእከልነት ኣይከውንን። ንሕና ህዝቢ ኣንጻር ህግዲፍ ንክእድም ኢና እኮ ንቃለስ ዘለና። ጌጋ ኣሎ ግዝአተ ሕጊ ይጠሓስ ኣሎ ኢሎም ዝብድሁ መሰረታት። እንተተረኺቦም ድማ ክተባብዑን ሕቶኦም ክሰማዕን ደኣ ይግባእ እምበር ከምጸረ ማእከልነት ተቈጺሮም ክግለጹ ኣይግባእን እዩ። ኣብ ዕላልና ከም ተዓዘብክዎ ንገሊኦም ነዚ ኣብላዕሊ ዝገለጽክዎ ፍልልይ ዲሞክራሲን ማእከልነትን ከተረድእውን ሽግር እዩ።

ሕቶ፡ ኪዳን ነብሸኹም ሰሪዕኩም ክትኣትዉ ትኽእሉ ኢኹም ኢሎም ኣለዉ። ኣብዚ እንታይ እዩ ርእይቶኻ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኩሎም ተቃወምቲ ውድባት ኣብ ዝተሓተ ፕሮግራም ተጸኢቢቦም ክሰርሑ ኣውንታዊ እዩ። ቅኑዕ መትከል እዩ ድማ። ብማዕርኡ ግን፡ ምትክኻብ ጥራይ ኣይከውንን ዝድለ። ተጸኢቢቦም መሰረታዊ ሕቶታት ክፈትሑ ይግባእ። ክሳብ ሕጂ እቲ ምትክኻብ እዚ ኣፍርዮ ኢልካ ክትዛረቡ ትኽእል ነገር የለን። ስለዚ ብሓጺሩ ኪዳን ክሰርሕ ይኽእልዩ ዝብል እምነት እንተሕዲርና ክንኣትዎ ኢና። ገምጋምና ብኣንጻሩ እንተኹይኑ ግን፡ ኣይንኣትዎን ኢና። ካብዚ ክልተ ኣማራጺታት ወጻኢ ንኻልእ ፖለቲካዊ ሕሳባት ኢልና ውን ክንኣትዎ ንኽእል ኢና።

ሕቶ፡ ህዝብን ተቃወምቲ ውድባትን ዛጊት ማይን ዘይትን እዮም ዘለዉ ኢልካ፡ ተዛሪብካ ተባሂሉ ኣብ ኢንተርነት ብዙሕ ተጻሒፉ። መብርሂ ዶ ምሃብካና?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ እዚ ጉዳይዚ ኣብ ኣብ ኢንተርነት ብዙሕ ኣዛሪቡ ኔሩ እዩ። ነቲ ሓረግ መጀመርያ ብቃል ዝተዛረብክዎ ኣብ ናይ ዋሽንግቶን ሰሚናር ግንቦት 2005 እዩ። ብጽሑፍ ግን ኣብቲ ናይ ሃገራዊ ድሕነት ፓሮግራም ቅድሚ ክልተ ዓመት እየ ጸሒፊዮ። ኣብቲ ናይ ዋሽንግቶን ሰሚናር ዝበልኩዎ ኣጋኒኖም እዮም ኣብ ኢንተርነት ኣቕረቦም። ኣብቲ እዋንቲ፡ ቁልቁል ዝኣፉ፡ ኣድሓኖም ተቃወምቲ ሓይልታት ማይን ዘይትን እዮም ኢሉ፡ ብምባል ጽሑፎም። ድሕሪ ሓደ ወርሒ ኣብ ኒውዮርክ ዝገበርኩዎ ጸቢብ ሰሚናር ብሸምዚ ዝሰዕብ ኣሪመዮ እዩ። እዚ ከኣ ተቃወምቲ ሓይልታት ምስ ህዝቢ ማይን ዘይትን እዩ ዘሎ፡ ኪዳን ግን ነዚ ክወንጉትዚ ክቕይሮ ንዖት ኣለዎ ኢሊ ኣሪመዮም። ብሱሩ ሓቂ ክንዛረብ እንተተደልዩ፡ ኣነ ካብ ሓቂ ዝረሓቁ ኣይመስለንን። ነፍሲወከፍ ውድብ ከኣ ነብሱ እንተመርመረ ይሓይሽ። ኤርትራዊ ሰልፊ ዲሞክራሲ ኣድሓኖም ከምዚ ኢሉ ኢሎም ኣብ ኪዳን ከምዝሸሰሱ ፈሊጠ እዩ። ሕጂውን ኣብዚ ናይ ሕጂ ኣሸባ ኪዳን እውን ከምዘልዓልዎ ሰሚኒ እዩ። ብወገይ ክማገጡ ብኽእል ሓቂ እየ ተዛረብ። ተንኪፉና ዝብሉ ውድባት እንተልዩም ከኣ፡ “ኣርባዕተ እግሪ እንተለዩኪ ጽባሕ ንርኢኪ” ጥራይ እየ ክብል ይኽእል።

ሕቶ፡ ኣቦመንበር ፈጻሚ ቤት ጽሕፈት ኤርትራዊ ዲሞክራሲያዊ ኪዳን ኣቶ ሑሴን ከሊፋ ምስ ኣሽ ዝተባህለ ቴሌቪዥን ኣብ ዝገበሮ ቃለ መጠይቕ፡ ህዝባዊ ግንባር ናጽነት ከምጽእ ይኸኣለ ብደገፍ ናይ እስራኤል እዩ ኢሉ ጠቕሱ ኔሩ። ነዚ ብሸመይ ትርእዮ?

ተ/ጋ አድሐኖም፡ ከምዚ ትብሎ ዘለኹኻ፡ ኣነውን ኣብ ጋልፍ ኢንፎርሜሽን ሰንተር ዝወጸ ኣንቢቦ እዩ። ሑሴን ከሊፋ ብሓቂ ኢሉዎ እንተኹይኑ፡ ግጥይ ጥራይ ዘይከኑስ፡ ዝበለዩ ናይ ሱሳታት ናይ ዓረብ ፖለቲካ እዩ። ህዝባዊ ሓይልታት ይኹን ህዝባዊ ግንባር ሓርነት ኤርትራ፡ ሓደ ካብቲ መንእሰያት ዝሰሓበሉ መስርሕ ቃልሲ፡ ጸላእቲን ፈተውቲን ብምንጻር እዩ። ነፍሲ ወከፍ ተጋዳላይ ከኣ ቀዳሞት ጸላእቲ መግዛእቲ ኢትዮጵያን ሃገራትን ጽዮንነትን ምዃኖም፡ ኣሚኑ እዩ ተቓሊሱ። እዚ እምነት'ዚ፡ ብዘይካ መንግስቲ ኢትዮጵያ ካልኣት ጸላእቲ ከምዘለዉዎ እቲ ተጋዳላይ ስለ ዝኣመነ ታንክታት ሰሊቡ ብምዕጣቕ እዩ ነቲ ወተሃደራዊ ሚዛን ኣብ መንጎ ሰራዊት መግዛእቲ ኢትዮጵያን ሰራዊት ሓርነትን ዝቐየሮ። ህዝባዊ ግንባር ቀያሕታን ጸለምትን ከፊሉ እዩ ኣብ ዓወት በጺሑ። እስራኤል ደጋፊ ዘይከኑስ ሓንኳሊ ተራ እዩ ኔሩዎ።

ሕቶ፡ ኣብ መርበብ ሓበሬታ ኢንተርነት፡ ኣብ ሓደ ሰሚናር፡ አድሐኖም ኣብ ምርጫ ኢትዮጵያ ጸግዒ ኢህወደግ ወሲዶ ተባሂሉ ተጸሒፉ ኔሩ። እዚ ጉዳይ ከመይ እዩ?

ተ/ጋ አድሐኖም፡ እቲ ጉዳይ ናይ ጸግዒ ምሓዝን ዘይምሓዝን ኣይከኑን ኔሩ። ኤርትራዊ ረብሓ ናይ ምርግጋጽ ሕቶ እዩ ኔሩ። እቲ ሓታታይ፡ ኣብቲ ሰሚናር፡ ብዛዕባ ኣብ ኢትዮጵያ ዝካየድ ዘሎ ምርጫ እንታይ እዩ ርእይቶካ? ኢሉ ሓቲቲ። መልሲይ ከኣ ንጹር እዩ ኔሩ። ቦቲ ሓደ መዳይ፡ ኢህወደግ ኣብ ነጻነትን ልዑላውነትን ኤርትራ ተጠራጠሩ ከምዘይፈልጥ ኣብሪህ። ቦቲ ካልኣይ መዳይ ድማ፡ እቶም ተቓዋሚቲ ኢህወደግ፡ ኣብ ነጻነትን ልዑላውነትን ኤርትራ ከምዘይኣምኑን ብፍላይ ንወደብ ዓሰብ ኣትኩሮም ይቋመቲ ከምዘለዉ ገሊጹ። ስለ'ዚ ዋላኳ ኣብ መንጎ ኤርትራን ኢትዮጵያን ዘይተፈትሑ ጉዳያት ይሃልዉ እምበር፡ ንዓና ንኤርትራውያን ካብዞም ተቓዋሚቲ ናይ ኢህወደግ፡ ኢህወደግ ከምዘሕሸና ብንጹር ኣብሪህ። እዚ ከኣ ሓቂ እዩ። ንኣብነት ኣብ ኢትዮጵያ ዝነበር ህዝቢ ኤርትራ ቦቲ ኣብ ግዜ ውግእ ኣብ ኤርትራውያን ዝወረደ ኣደራፅ ርእሱ ኣድኒኑን ተሸቕሪሩን፡ ኣብ ልዕሊ ኢህወደግ ድማ ቂም ሓዚን ይነብር ኔሩ። መስርሕ ምርጫ ኢትዮጵያ ምስ ተዓዘበን፡ ጭርሖታት ተቓዋሚቲ ኢህወደግ ምስ ረኣየን ምስ ሰምዖን ድማ፡ ኩሉ ኣብ ኢትዮጵያ ዝነበር ኤርትራዊ ዜጋ ኢህወደግ ክስዕርን ኣብ ስልጣን ክቐጽልን ተተምንዩ እዩ። ስለ'ዚ፡ ዝሃብክዎ መልሲ ካብ ድሌትን ረብሓን ኤርትራን ኤርትራውያንን ወጻኢ ኣይከኑን። ኢህወደግ ስለ ዝሰዓረ ድማ ኩሎም ኣብ ኢትዮጵያ ዝነበሩ ኤርትራውያን ተሓጉሶም እዮም።

ብኣጠቃላሊ ኣብዚ ኤርትራ ብሰንኪ ስርዓት ኢሰያስ ኣዝያ ተዳኺማቲሉ ዘላ ህሞት፡ ተቓዋሚቲ ኢህወደግ ከኣ ኤርትራ ናብ ኢትዮጵያ ንምምላስ ከምቀንዲ ኣጀንድኦም ሓዘምሉ ዘለዉ ህሞት፡ ነቶም ሓቀኛታት ተቃላስቲ ኤርትራዊያን፡ ኢሰያስ ካብ ስልጣን ንምውጋድ ዘለዎም ድሌትን እዚ ኣብ ኢትዮጵያ ስልጣን ሓዚ ዘሎ ሓይሊ ኣብ ስልጣን ንክቐጽል ዘለዎም ድሌት ማዕረ ክኸውን ይግባእ።

ሕቶ፡ ኣብዚ ዘለናዮ መድረኽ እንታይ ዓይነት ኣገባብ ቃልሲ ኢና ክንጥቀም?

ተ/ጋ አድሐኖም፡ ሓጺር መልሲ'ዩ ክንግረካ፡ ስርዓት ህግደፍ ኣሊኻ ኣብ ኤርትራ መሰረታዊ ለውጢ ንምምጻእ እዩ ዕላማና። ህግደፍ ግን ብንፋስ ክወድቀልካ ከምዘይክእል ድማ ፍለጥ።

ሕቶ፡ ብንፋስ ዝወድቕ ምንግስቲ የለን፡ ክትብል ከለኻ እንታይ ማለትካዩ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ እንታይ ማለተይዶ፡ ሕጊ ናይ ኦሪት ምዝውታር። ዓይኒ ዘውጽኦ ዓይኑ ተውጽኦ፡ ስኒ ዘጉረፈ ስኑ ተጉርፎ፡ ዝቐተለ ትቐትሎ ማለት እዩ። ስለዚ ናይ እዚ መድረኽ እዚ ኣገባብ ቃልሲ ሕጊ-ኦሪት ምኻኑ መላእ መንእሰይ ኤርትራ ተረዲኡ፡ እጃሙ ብምብርካት ካብ ባርነት ክወጽ ኣለዎ።

ሕቶ፡ ቅድሚ ሕጂ፡ “ወፍሪ ዋርሳይ ይካሎ ወፍሪ ባርነትዮ” ኢልካ ብተቐቐታታሊ ትጽሕፍ ኔርካ፡ ተነባባይ ከአ ኔሩ፡ ስለ ምንታይ ዳኣ ኣቋሪጽካዮ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ሓቕኻ ኢኻ፡ በኹረ ኣለኹ። ሕጂ ብዙሕ ነገራት ተወጊኑለይ ስለ ዘለ፡ ምጽሓፍ ንክጅምር፡ ክፍትንዮ።

ሕቶ፡ ቅድሚ ሕጂ ንሓድሽ ወለዶ ኣብ እትገብር ዲሞክራሲያዊ ቃልሲ ንከተሳትፎ፡ ጸዕርታት ከም እትገብር ብብዙሓት ወገናት ይንገርዮ። እዚ መንፈስን ኣምነትንዚ፡ ሕጂኻ ኣብ ቦትኡ ኣሎ ዶ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣብ ኤርትራ መሰረታዊ ለውጢ ክመጽእ ኣለዎ ክንብል ኮለናኮ፡ እምኒኩርናዕ ናይቲ ኣተሓሳስባ ኤርትራዊ መንእሰይ ተወዲቡን ተጠርኒፉን፡ ሰልጣን ንምሓዝ ክቃለስ ኣለዎ ማለትና እዩ። ተቃሊሱ መሰሉ ከረጋግጽ ኣለዎ ማለትና እዩ። መንእሰይ ኢኻ እሞ ሰልጣን ንኖኻ እዩ ዝግባእ ኢሉ፡ ኣብ ጽዕዳ ቢያቲ ሰልጣን ዘረክቦ ኣካል ከምዘዩለ፡ ከምርዳእ ተወሲዱ፡ ኤርትራዊ መንእሰይ ብንቕሓት ተወዲቡ፡ ሕጊ ኦሪት ብምዝውታር ነብሱን ሃገሩን ነጻ ከውጽእ ታሪኻዊ ሓላፍነቱ እዩ።

ሕቶ፡ ኣብዚ ታሃዋሲ እዋን እዚ እቶም እንኮ ሃብቲ ሃገር ዝኾኑ መንእሰያት ኤርትራ ዓቕሎም ብምጽባብ እታ ዝፈትውዎ ሃገሮም ራሕሪሖም እግሮም ናብ ዝመርሖም ቦታ ብምኻድ ኣደዳ ዝተፈላለዩ ሽግራት ይኾኑ ኣለዉ። ዝተፈላለዩ ሃገራት ውን ብግቡእ ሽግሮም ክንዲምግንዛብ ናብቲ ሰታይ ደም ዝኾነ ስርዓት ህግደፍ ኣሕሊፈን ይህብኦም ኣለዎ። ብዛዕባ እዚ ጉዳይ እንታይ እዩ ርኢኻኻ?

ተ/ጋ ኣድሓኖም፡ ኣታ ወደይ ንሕናስ ብኣና ኩሉ-ሽግር ይሕለፍ ኢልና መዋእልና እንዲና ተቐሊስና፡ ግን እንታይ ክግበር ንሕና ተጠሊምና መንእሰይ ኤርትራን ህዝብን ተጠሊሙ። መሳኪን ቆልዑ ገሊኦም መዓንጣ ዘይቆጸሩ ከይተረፈ፡ ካብቲ ናይ ቀደም ብዝሸፍኦ፡ ኣብ ፈቐዶ ዓዲ ሃገር ይሳቐዩ ኣለዉ። (ዝን...ን) ናይ ሕልና ዕረፍቲ ዝህበናዮ ይመስለካ? ኣይ ንኸምኡን ወዲኸምኡን ደው ከነብል እንዲና ዳግማይ ኣብ ቃልሲ ኣቲና ዘለና። ከምቲ ዝተፈላለዩ ወገናትና ዝገብርዎ ዘለዎ ምትሕግጋዝ ኩልና ኤርትራውያን ኣብ ዘዘለናዮ ኩይና ሽግሮም ንዝምልከቶ ከነስምዕ እምሕጸን። ብፍላይ ካኣ ነተን ኣብ ርእሲ ጸገሞም ጸገም ዝኾነኦም ዘለዎ ሃገራት ብዝተፈላለዩ መገዲ ጉዳዮም ክርድእኦ ዝከኣለና ክንገብር ናይ ኩልና ሓላፍነት እዩ።

